2 OCAK 1976

BEŞ LİRA

yok:
28,47
81→

Sebil

Siyasî, Edebî, Tarihî
HAFTALIK GAZETE

herşey hak için

Sahib ve Başyazar
KADİR MISIROĞLU

1 Ocak değil, 3 Ocak
"1 Muharrem" Hayırlı Olsun..

NASIL HRİSTİYAN OLACAKTIK

GELECEK SAYI: Masonların büyük bir başarısı

Sebil

Hatırat

NASIL HRİSTİYAN

TAKDİM

Kâzım Karabekir Paşa, Millî Mücadele'nin temel taşıdır. Kazanılan zaferde en büyük hisse kendisinin olduğu halde, gerektiğinde bir ferd-i millet gibi kenara çekilmekte hiçbir beis görmemiştir. En nâzik anlarda desteklediği ve muvaffakiyetlerini sağladığı arkadaşları zaferin parsasını toplarken o, hizmetini madde veya mevkie tahvil etmekten müstağni kalmıştır.

Yakın tarihin putlaştırılmış şahsiyetleri ve çetrefil kanunları yüzünden millî mücâdele galerisinin baş köşesine oturtulamıyan bu büyük vatan evlâdı, hiç şüphesiz, birgün hakiki büyüklük ve yüceliği ile yakın tarihteki mevkiini alacaktır.

Millî mücadelenin siyasî ve askerî gerçekleri —bunca resmî ve hususî yalanlara rağmen— artık anlaşılmaya ve ortaya çıkmaya başlamıştır. Ancak, zaferden sonra girişilen inkılâp hareketleri ve bunların âmillerinin derûnî dünyaları —lâyık-ı vechile aydınlığa kavuşturulamamıştır. Bu noktanın hallinde, Kâzım Karabekir Poşa'nın daha önce yayınlanmış bulunan **«İstiklâl Harbimiz»** isimli eserini tamamlayan ve daha ziyade inkılâplar devresini mevzu ittihaz etmiş bulunan hatıraları son derece ehemmiyetli bir rol oynayacaktır. Bunlar, el'an evlâtları nezdinde mahfuzdur. Kendilerinin husûsî müsaadeleri ile bunlardan yakın tarihimizin **«Gordiyomun Düğümü»** haline getirilen en nâzik gerçeklerinin çözülüp anlaşılmasını sağlayacak câlib-i dikkat parçaları iktibas ve neşredeceğiz. Gönül isterdi ki; böylesine ehemmiyetli hatıraları, tamamen verebilelim. Fakat, hem haftalık bir gazetenin mahdud imkânlara sahib olması ve hem de daha neşri mutasavver olup sıraya konmuş bulunan birçok hatıratın mevcudolması sebebiyle buna imkân bulamadığımız için müteessiriz. Bu vesile ile bize Paşa'nın gayri münteşir hatıralarını göstermek ve tercih ettiğimiz bazı kısımları neşretmek imkânını veren evlâtlarıyla damatlarına alenen teşekkür etmeyi bir borç biliriz.

Kâzım Karabekir Paşa bir acı ve tatlı günler geçirmiştir. Gerçekten, vatanın kurtuluşunu görmek ve bunda en belli başlı rolü oynamak gibi bir vatansever için kabil-i tasavvur bulunan hazların en derinini yaşamıştır. Diğer taraftan, zaferden sonra Türk Milleti'nin içtimaî hayatını altüst etmek isteyen körü körüne batıcı bir kadroyla anlaşamayınca başına gelmedik mûsibet de kalmamıştır. O kadar ki, içinde yaşadığı tarihi hadiseleri nakil ve ifade etmesine dahi müsaade edilmemiş, defaatle evi aranmış, vesikaları alınmış ve kendisi emirle iş gören hâkimler huzuruna çıkarılmıştır. Bu gerçeği hakkıyle takdir edebilmek için bir hatırayı nakletmeden geçemiyeceğim:

Birgün benim yakın tarihle uğraştığımı bilen arkadaşım Yahya Kiğılı telefon ederek:

«— Ben» dedi «Salacakta eski bir köşk satın aldım, onu yıktırırken döşemelerinin arasından bir tomar evrak çıktı, acaba neyin nesidir?! Yazaneme kadar teşrif edip görebilir misiniz!»

Derhal arkadaşın yazıhanesine gittim. Gerçekten masasının üzerinde İslâm harfleriyle yazılmış bir tomar evrak vardı. Bunları tetkik ettim. Hepsi de Karabekir Paşa'nın el yazılarıydı. Büyük bir kısmı daha önce neşredilmiş bulunan **«İstiklâl Harbimiz»** isimli eserin müsveddeleri olduğu anlaşılıyordu. Meğer arkadaşımın yeniden inşa ettirmek üzere yıktırdığı bu köşk millî mücadelenin diğer bir gerçek kahramanı olan Cafer Tayyar (Eğilmez) Paşa'nınmış. Cafer Tayyar Paşa'da, Kâzım Karabekir Paşa gibi 1. Reisicumhurun kadrosuna muhâlif kalmış ve bu yüzden çeşitli eziyetlere dûçar olmuş, dürüst bir askerdi. Yakınen tanıdığım yâverlerinden birinden Onunda Millî Mücâdele'nin -bilhassa- Trakya Bölgesi'nde geçen vak'alarını yazarak bir hatırat meydana getirildiğini fakat bunun evinden polis mârifetiyle resmen çaldırıldığını biliyordum. Hatta, Cafer Tayyar Paşa bu hatıratı üç kere yazmış olduğu halde, polisler her defasında evine girerek yazdıklarını çalmışlar... Bunları bana daha önce anlatmış ve esasen Paşa'nın hatıralarını çalınmazdan evvel okumuş bulunan yâveri, hatırında kalanları not ederek mümkün mertebe tesbit etmişti. Bu yâverin notları husûsi arşivimde mahfuzdur.

Cafer Tayyar Paşa, Kâzım Karabekir Paşa'nın en güvendiği arkadaşlarından biriydi. Demek ki; hatıralarını birkaç nüsha yazarak güvendiği kimselere tevdi eylemişti. Bunlardan biri de Cafer Tayyar Paşa olmalıdır. Fakat daha önce ifade ettiğimiz tecrübelerden geçen Paşa, ihtimal ki; polislerin tasallutundan koruyabilmek için bunları evinin döşemelerini söktürerek hiç kimsenin bulamıyacağı şekilde saklamıştır. Kimbilir, gayretkeş polis ve idarecilerden korunabilmek için böyle en akla gelmez yerlere gömülmüş neler vardır!. Yalnız bu vak'a bile, Kâzım Karabekir Paşa ve arkadaşlarının gerçeği millete ve tarihe intikal ettirebilmek için ne sıkıntılar içinde bulunduklarını ispata yeter de artar bile.

Bu notları Kâzım Karabekir Paşa'nın damadı muhterem Faruk Özerengin'e tevdî eylediğim zaman kendisinin ve hattâ muhterem zevcelerinin bile Cafer Tayyar Paşa'ya tevdi edilmiş bir hatırat müsveddesinin mevcûdiyetinden habersiz olduklarını gördüm. bu müsveddeler el'an onlardadır.

Değerli okuyucularımıza, bazı parçalarını takdim edeceğimiz bu kıymetli hatıraların ileride -kanunî imkânsızlıklara rağmen- aynen ve kitap halinde sunabilmek ümidiyle sizleri hatıralarla başbaşa bırakıyoruz. Bu vesile ile şunu da belirtmek istiyoruz ki; Kâzım Karabekir Paşa **«Şark Harekâtı»** vâkî savsaklamalara rağmen (Bkz. Dr. Rıza Nur'un Hatıratı) sükûnetle ve başarıyla ikmal ederek sahib olduğu asker ve esliha kuvvetlerinin kısm-i azâmisini Garb Cephesi'ne göndermemiş olsaydı, ne İnönü'nün hatta ve ne de M. Kemal Paşa'nın kahramanlığı ve kurtarıcılığı mevzuubahs olabilecekti.! İleride tarih bunu mutlaka böyle yazacak ve Kâzım Karabekir Paşa'ya lâyık olduğu büyük mevkii verecektir!...

Kadir MISIROĞLU

Sevgili okuyucularımız,

Elinizde tuttuğunuz şu gazete ancak sizler gibi imân davasına gönül vermiş kimselerin gayretleriyle yaşıyabilecektir. Onun, Türk efkâr-ı umumiyesinin teşekkülünde ve istikametlendirilmesinde belli bir tesir ve ağırlığa sahib olabilmesi hiç şüphesiz tirajına bağlıdır. Bu bakımdan sizlerin SEBİL'i sadece yaşatmaya değil, yükseltip geliştirmeye de âmil olacak himmetlerinizi beklemekteyiz. Abone bulmak, haber ve yazı göndermek, mahallî bâyileri teşvik ve kontrol etmek, muhteva hakkındaki düşüncelerinizi bildirmek gibi daha hatıra gelmeyen birçok yardımlarınıza muhatab olmak bizleri bahtiyar edecektir..

Bu arada bilhassa, şu hususu da belirtmek isteriz ki; Anadolunun muhtelif yerlerindeki gönüldaşlarımıza SEBİL'in abone makbuzlarından bırakmış bulunmaktayız. Bu kardeşlerimizin kaydettikleri abonelerin bedelleriyle adreslerinin idarehanemize gecikmeden ulaştırılması bir emr-i mühimdir. Bazıları hâlâ aldıkları makbuzları sarf edip etmedikleri hususunda hiçbir bilgi vermemiş bulunmaktadırlar. Bu kardeşlerimizin kaydettikleri abonelerin bedel ve adresleri bize ulaşmadıkça gazetelerinin gönderilememesinden dolayı hiçbir mes'uliyet kabul edemiyeceğimizi üzülerek belirtmek isteriz.

Sebil, sizin gazetenizdir. Onda, büyük Türk Milleti'nin elli yıldır, içine hapsedilmeye mahkûm edilen vakur ve ciddî sesini bulacaksınız..

Tevfik Allahtandır!... Selâm ve hürmetlerimizle..

Sebil Yazı Ailesi Adına
Kadir MISIROĞLU

OLACAKTIK

18 Temmuz 1923'te, Ankara İstasyonundaki binada Teşkilât-ı Esasiyenin tadili müzakeresinde vaziyet tamamiyle aydınlandı.

Teşkilât-ı Esasiyede yapılmasını muvaffık gördükleri tadillerin ikinci günkü muzakeresi imiş... Bana haber verilmemişti... Bugün ben tesadüfen hazır bulundum...

M. Kemal Paşa'nın reisliğinde şu zatları bu işle meşgul gördüm...

Fethi Bey, Dahiliye Vekili; Mahmud Esad Bey, İktisad Vekili; Tevfik Rüştü Bey, Sıhhıye ve Muayeneti İçtimâîye Vekili; Fevzi Bey, Nafıa Vekili; Hasan Fehmi Bey, Maliye Vekili; Sabri Bey, Ziraat Vekili; Ağaoğlu Ahmed Bey, Matbuat Umummüdürü; Meb'uslardan, Ziya Gökalp, İhsan, Sivas Meb'usu Rasim vardı... Erzincan Meb'usu Saffet Bey katiplik vazifesini görüyordu... Başvekili Rauf ve Maarif Vekili Safa Beyler esasen intihap komitesinde dahi bulunmamışlardı.

Ben geldiğim sırada, Tevfik Rüştü Bey söz söylüyordu...

«Ben kanaatimi millet kürsüsünden dahi haykırırım... Kimseden korkmam!... Teşkilât-ı Esasiyemizde dinimiz apaçık yazılmalıdır...»

Ben, söz aldım ve sordum:

«Teşkilât-ı Esasiyede Dinimizin İslâm olduğu yazılıdır. Tevfik Rüştü Bey!.. Hangi kanaatı haykıracaksın?... Teşkilât-ı Esasiyeye apacık hangi dini yazdıracaksın?... Hıristiyanlığı mı?...»

Mahmud Esad Bey söz aldı ve sertçe cevap verdi:

«Evet, Hıristiyanlığı... Çünkü İslâmlık terakkiye mânidir!... Bu dinle yürünemez, mahvoluruz... Ve bize, kimse de ehemmiyet vermez.»

Ben, söz alarak dedim:

«İslâmlığın terakkiye mani olduğu Avrupalıların uydurmasıdır. Bu meseleyi istediğiniz kadar münakaşa edebiliriz. Fakat münâkaşaya tahammülü olmayan bir mes'ele varsa, din değiştirmek gayretidir... Netice, İslâm kalırsak, mahvolmayız; fakat, bu din değiştirme oyunuyla bizi, kolay mahvedebilirler... Hıristiyan Bizansı İslâm - Türk yıkmış ve yerine geçmiştir. İngilizler, Fransızlar 1855'te İslâm Osmanlı İmparatorluğu ile ittifak yaparak, Hıristiyan Rus İmparatorluğuna karşı harb ettiler. İçinden yeni sıyrıldığımız Cihan Harbinde Almanya, Avusturya, Macaristan ve Bulgaristan Hıristiyan Devletleri yine İslâm - Türk'le ittifak yaptı ve itilâf devletlerine karşı birlikte harb etti... Yüzümüze kimse bakmazmış, ne demek?...»

Fethi Bey söz alarak, ... bana gayet sert, kati cevap verdi:

«Evet, Karabekir!... Türkler İslâmlığı kabul ettiklerinden böyle kaldılar... Ve İslâm kaldıkça da bu halde kalmaya mahkûmdurlar... Bunun için, İslâm kalamayacağız...»

Ben de aynı sertlikle şu cevabı verdim:

«Fethi Bey, bu yabancı fikri şiddetle reddederim!... Geri kalmaklığımıza amil olan şey, bir değildir.. Fütuhatçılık temsil kudreti göstere-

CAFER TAYYAR PAŞA

memek, Avrupa'nın ilim ve irfan cephesiyle temassızlık, idarede istibdat gibi mühim sebebler vardır... Aynı yanlışlıkları yapan Hıristiyan devletlerin de yıkılıp gittiğini bilmez değilsiniz... Bir zelzelenin hakiki sebeblerini araştırmayip, onu gülünç bir sebebe bağlamak kadar, bu İslâmlık terakkiye manidir fikrinizi, garip bulurum... Bu yabancı ve tehlikeli fikrin aramızda da ilmî münakaşaya tahammül edemiyecek kadar taraftar bulmasından çok mütessir oldum. Fakat ben iddiâ ediyorum ki, Türk milleti ne dinsiz olur, ne de Hıristiyan olur... Hakikat budur!... Bir milletin asırlardan beri en mukaddes duygularını bir hamlede atabileceğine inanışınız objektif bir görüş değil, hayalinizdir... Böyle bir harekete cür'et, memlekette kanlı bir istibdat ile başlar! Ve İstiklâl Harbinin samimi birliğini de birbirine katar... Nasıl bitebileceğini de söyliyebilirim... Düşmanlarından kanı pahasına istiklâlini kurtaran Türk milleti, hürriyetini kendi evlâdlarına boğdurmayacak; buna cür'et edeceklerin de hakkından gelecektir Fethi Bey!...»

Mustafa Kemal'e hitaben de sözlerime şöyle devam ettim:

«Paşam!... Maddî cephemiz zaten zayıftır... Güvenebileceğimiz manevi cephemizi de düşmanlarımızın yaldızlı propagandasına kurban edersek, dayanabileceğimiz ne kalır?... Bizi silâh kuvvetiyle parçalayamayan düşmanlarımız, görüyorum ki, bizi fikir kuvvetiyle mahvedeceklerdir... Buna müsaade edecek misiniz?... Siz ki, Millete karşı, bizi bu hale getiren belânın istibdat olduğunu, zaferden sonra milletin tamamiyle iradesine sahip olarak yürüyeceğini, millet kürsüsünden dahi defalarca haykırdınız... Millet Meclisini tekbirler, salâtlar arasında açtınız... İslâmlığın en yüksek bir din olduğunu hutbelerle de ilân ettiniz... Hepimiz de aynı imân ve kanaatle aynı yoldan yürüdük. Şimdi ne yüzle ve ne hakla bir kanlı maceraya atılacağız?...»

Mustafa Kemal Paşa sözümü burada keserek, dedi ki:

«Müzakere çok hararetlendi... Burada kesiyorum!...»

(Devamı Var)

BAŞYAZI

BAŞLARKEN

Bir davada sadece haklı olmak kâfi değildir. Neticeye varabilmek için bir de hakkın galebesini sağlamaya yarayan vasıtalara sahip bulunmak ve bunları liyâkatle kullanabilmek gerektir. Aksi halde, hüsran ve mağlûbiyet mukadderdir.

Asrımız, mücadele imkân ve vesâitinin nâmütenahi çok olduğu ve gittikçe geliştiği bir asırdır. Bunlar arasında neşir vasıtaları kadar fikir ve şahsiyetlerin teşekkül ve istikametlendirilmesinde müessir hiçbir şey mevcud değildir. Devrimizin fârik vasıflarından biri de, hiç şüphesiz, insanların kozlarını paylaşmak için «soğuk harb» tâbir etmekle meşhur olmuş bulunan propaganda silâhlarını kullanmak hususunda canhıraş bir yarış ve cidale girmiş bulunmalarıdır.

Ne yazık ki, Türkiyemizde «iman hizbi» -birçok sahalarda olduğu gibi- bu vâdide de muhâsımlarından daha kifâyetsiz imkân ve vasıtalara sahip bulunmaktadır. Halbuki, bugün İslâm'ın yüzyılı aşan bir devirden beri tahrib ve imhası için girişilen hamlelerin hızı kesilmiş, bilâkis zinde bir iman kadrosu -ilâhî bir lütûf eseri olarak- neşv-ü nemâ bulmak istidad ve temâyülüyle ortaya çıkmıştır. Böyle nâzik bir zamanda mutlak hak olan davamızı ciddi bir neşir vasıtasıyla takviye ederek, gamlı mü'min gönüllerini ferahlandırmak, iman gençliğini teşcî eylemek gibi bir hizmetin ehemmiyeti aşikârdır. İşte böyle bir mevsimde ortaya çıkan SEBİL, kıyamete kadar sürecek olan hak-bâtıl mücâdelesinin savaş sahasına zinde bir kadro ile atılmaktadır. Ancak, onu mağlub olan te'sir ve itibara mâlik kılacak olan, iman ehlinin rağbet ve yardımları olacaktır!...

SEBİL, Türk Milleti'nin yüz yılı aşan bir zamandan beri boğulmak istenen gerçek sesini canhıraş bir sayha halinde yükselteceği için bu sesin vatanın en ücra köşelerinde bile in'ikaslar husûle getireceğine inanıyoruz.

Dar klikler yerine, küllî ve umûmî manasıyla İslâm'ın müdafaasını yapacak ve tarih şuuruyla aklıselimin emrettiği hakikatleri haykıracaktır. Kalemlerin, şanlı ecdadın kılıçları gibi kullanılması sûretiyle doldurulacak olan bu gazete, her cuma günü elinizde olacaktır. Onu, okuyucularının yakın alâkaları kadar yerinde irşad ve ikâzları da kemâle erdirecek ve belki bir manga askere bile tekâbül etmeyen kadrosunun sath-ı vatana serpeceği heyecan tohumlarından yakın bir istikbalde iman orduları vücud bulacaktır!

Yeni fetihlere, zaman ve zemin, eski devirlerle kıyaslanamıyacak derecede mahal ve lüzum vaadetmektedir. Vatanın afâkı, çepeçevre küfür ve ilhad bulutlarıyla, sokakları ise, manada ve maddede sarhoş had ve hak bilmezlerin narâlarıyla doludur. Fakat, bütün bu baykuş seslerinin zevâli an be an yaklaşmaktadır.

Bu neticenin husûlü, iman ehlinin artık çeşitli klik taassuplarından kurtularak, aralarındaki cüz'î ihtilâfları -hiç olmazsa- yakın bir geleceğe tâlik edip el ve gönül birliği halinde çalışmalarına bağlıdır. SEBİL, bunu sağlamaya çalışacaktır.

SEBİL'i her sayı biraz daha kemâle getirecek olan asıl müessir, okuyucularının esirgemiyecekleri coşkun alâka olacaktır. Bugüne kadar herhangi bir mevkûte etrafında teessüs etmemiş bulunan umûmî bir alâkaya mazhar olacağımıza ve bu sayede en kısa zamanda bâtılın tirajları yüzbinleri aşan varakpârelerinin karşısına daha gür ve şümûllü bir tesir ve itibarla çıkacağımıza inanmaktayız.

SEBİL'in çıkışı mes'ud bir tesâdüfle İslâmî yılbaşına rastlamıştır. Tebrik eder, Müslümanlara hayırlar getirmesini dileriz!..

Gayret bizden, tevfik Allah'tan!..

Kadir Mısıroğlu

Sebil

Kemalist İnkılâbın

TAHLİL

GİRİŞ

Bizde «inkılâp» denilince -umûmiyetle- Türk Milleti'nin nev'i şahsına münhasır yapısını red ve imha ederek onu Hıristiyan Batı Âlemi'ni iktibasa sevk eden bilcümle hareketler anlaşılır. Bunlar, önceleri «Islahat» namı altında yürütülmüş ise de, 1908 «Birinci Meşrûtiyet» hareketiyle birlikte ictimaiyeye başlayan bu kelime, mâşeri gayrda zamanla işaret eylediğimiz bu husûsî manâ ve mahiyeti iktisab eylemiştir. Esasen, gayet derin ve isabetli bir seziş ve anlayış sahibi bulunan Türk efkâr-i umûmiyesi «inkılâp» kelimesini bu manaya haml ve inhisar ettirirken -bir derecede mantıkî hareket eylemiştir. Zira, içtimaî hayatımızda birbuçuk asırdan beri tevâli edegelen bütün değişikliklerin müşterek, fârik ve mümeyyiz vasfı budur. Bunları, çeşitli kıstaslar muvâcehesinde guruplandırmak mümkün olmakla beraber biz âmil ve fâillerinin irade ve ihtiyarları bakımından;

a) Kerhen ve mecbûren,
b) Gönüllü olarak

ifâifâ edilenler tarzında kaba bir çizgi ile ikiye ayırmaktayız. İmparatorluk devrimizde ortaya çıkanları -pek az istisnası ile- birinci grupta Cumhuriyet'in ilânından sonrakileri ise ikinci grupta mütalea eylemek mümkündür. Esâsen bu kaba tasnif, onları, iki ayrı siyasi rejime göre kronolojik olarak da tefrike yaramaktadır.

Bu incelememizin mevzuunu teşkil eden inkılâpların ilki 1923 yılı nihayetlerinde gerçekleştirilen «Cumhuriyet» sonuncusu ise 1928 yılında tatbike başlanan «Lâtin asıllı yeni alfabe»nin kabulüdür. Hummalı bir inkılâp heyecanı ile gerçekleştirilen «Kemalist İnkılâplar»ın asıl kesâfet devresi bu beş senedir. 1928 yılından sonrakiler gerçekten «Soyadı Kanunu» ve Bey, Beyefendi, Hanım, Hanımefendi ve Paşa» gibi bazı elkab ve ünvanların kaldırılması-na müteallik tali mes'elelerdir. Bu itibarla, onları da tahlil ve tenkitlerimizin haricinde tutmamakla beraber, asıl üzerinde duracağımız devre 1923-28 arası olacaktır.

Bu hesaba göre, sadece «beş yıl» gibi daracık bir zaman çerçevesi içerisine sığdırılan bu dehşetli inkılâp hareketlerinin nasıl bir istical ile gerçekleştirildiğini hakkiyle kavrayabilmek için, sâdece zamanın «zarûri ve asgarîsine bile riâyet edilmemiş bulunmasını farketmek kâfidir. Gerçekten, bugüne kadar devlet tahsisatlarıyla beslenen meddahların bir türlü tükenmek bilmeyen sermâyelerini tezgâhladıkları eserler (!...) ve varakpârelerde bu hususa iftiharla temas edilmiştir. Hatta, bu yüzdendir ki, bunların pekçoğu M. Kemal Paşa'nın gerçekleştirdiği değişiklikleri anlatırken, «inkılâp» kelimesinin yüklendiği sür'at, zecrilik ve dehşeti kâfi addetmediklerinden «ihtilâl» kelimesini ihtiyar eylemişlerdir. Bunun, eski ve yeni misalleri pek çoktur. Ancak, biz burada M. Kemal Paşa'nın gerçekleştirdiği içtimai değişikliklerin bir inkılâp mı, yoksa bir ihtilâl mi olduğu hususunu münakaşa edecek değiliz. Zira, üslûp ve mâhiyet itibariyle hangi mefhumu daha ziyade tedâi ettirirse ettirsin bu hareketler, Türkçemizde ekseriyetle «inkılâp» kelimesiyle anılmaktadırlar. Bu sebepledir ki; biz de umûmen kabul edilen bu lâfzı ihtiyar eyledik. Ancak, mâhiyetlerinin tahlil ve münakaşasında onların çok defa «ihtilâl» kelimesinin alışılagelmiş olan çerçevesini bile aştığını belirtmekten geri kalmayacağız. Gerek, şumûl ve zecrilik ve gerekse uğrunda dökülen kanlar bakımından nice ihtilâlleri gölgede bırakır nev'i şahsına münhasır bir içtimaî değişiklikler serisi olduklarını ortaya koyacağız.

Memleketimizde Cumhuriyetin ilk yıllarında gerçekleştirilen inkılâplar; -kendine göre- bir kadronun işi olduğu halde bunlar, tek bir şahsın eseri imiş gibi telâkki olunagelmiştir. Bu şahıs, Birinci Reis-cumhur M. Kemal Paşa'dır. O, Türk - Yunan Muhârebesinde o ölçüde bir otorite sağlamıştır ki, değil zamanında bugün bile «tek adam» diye meddâhane eserlere mevzu kılınmaktadır.

İşte bu anlayış ve tutum sebiyledir ki Cumhuriyet devri inkılâplarına dost düşman herkes tarafından «Kemalist İnkılâplar» demektedir.

Bu arada şu hususu da, belirtmeliyiz ki; serlevhamızda inkılâp kelimesini müfredi olarak kullan-

Asrîlik

Celâl Nûri Bey'in Âmentü'sü

Celâl Nûri Bey birkaç gün evvel İleri'de Müştak Bey'e bir soal sormuş, Halk Fırkası'nın siyasî âmentü'süne Müştak Bey'in imân edip etmediğini öğrenmek istemişti. Bir arakadaşına bu vesile ile şöyle söyledi:

«— Bu suali her mü'mine sormak vâcib oldu! Ancak böyle âmentüye de bir şekil vermek lâzımdır. Fikrimce bu şekil şöyle olmalıdır:

«İnandım, imân getirdim Halk Fırkası'na, Halk Fırkası'nın meb'uslarına, meb'usların yapacağı kanunlara, neşr-i efkârı olacak gazetelere, inanıp inanmayanlar için ergeç bir yevm-i suâl geleceğine, inandım...» şekil belki düzgün değildir. Her halde Gökalp Ziya Bey bunu vecîz bir manzûme ile daha iyi ifade eder. Bu âmaneti, fikrimce, mü'min ile münkiri kat'iyyen ayıracak, bîsud münâkaşatı kökünden kesecektir.»

KELEBEK
SAYI 25, SAHİFE 11

İNKILÂB MEZÂLİMİ

TÜRK MİLLETİ'NDEN GELECEĞİN TARİHÇİSİNE RAPORLAR

DEĞERLİ OKUYUCULARIMIZ,

Bu sütunda her hafta sizlere Cumhuriyet tarihinin inkılâp taassubu ile işlenmiş zulüm ve gaddarlıklarından, yaşıyan şahidleri tarafından bize rapor edilmiş tablolar takdim edeceğiz. Aradan uzun bir zaman geçmiş olması sebebiyle yırtılan çarşafların, basılan Kur'an-ı Kerim dersanelerinin, dövülen, hapsedilen hatta asılan nur yüzlü din adamlarının mâruz kaldıkları korkunç mezâlim hergün biraz daha kalınlaşan bir nisyan perdesi ile örtülmekte, küllenmektedir. Biz, gitgide azalan bu mezâlimin canlı şahitlerinin ifâdelerini geleceğin tarihçesine intikâl ettirmek üzere -her ne kadar alabildiğine geç kalınmışsa da- sütunlarımıza geçirmek istiyoruz. Ancak, bu mes'ele Türkiye'nin her tarafındaki okuyucularımızın hummalı yardım ve alâkaları ile kabil-i tahakkuktur.

Bu itibarla, gelecek sayımızdan itibaren neşredilmek üzere sizleri, şâhidi olduğunuz inkılâp mezâlimini açık bir ifade ile ve okunaklı bir yazı ile tespit edip varsa vesika ve fotoğraflarını da ekleyerek idarehanemize göndermek üzere hizmete dâvet ediyoruz. Yakılan, yıkılan, harap edilen dinî eserlerin, camilerin, çeşmelerin, tekkelerin, medreselerin, ve sebil'lerin isim adres ve fotoğraflarıyla zulme muhatab olmuş şahısların hazin hikâyelerini -bilebildiğiniz kadar- tarihe intikal etmelerini sağlayacak ciddi bir gayret ve himmetle dinî ve vicdanî bir vazife ifasına çağırıyor ve bekliyoruz!...

Allah'ın selâmı, hidâyete tâbi olanlar üzerine olsun!...

SEBİL

anatomisi

Kadir Mısıroğlu

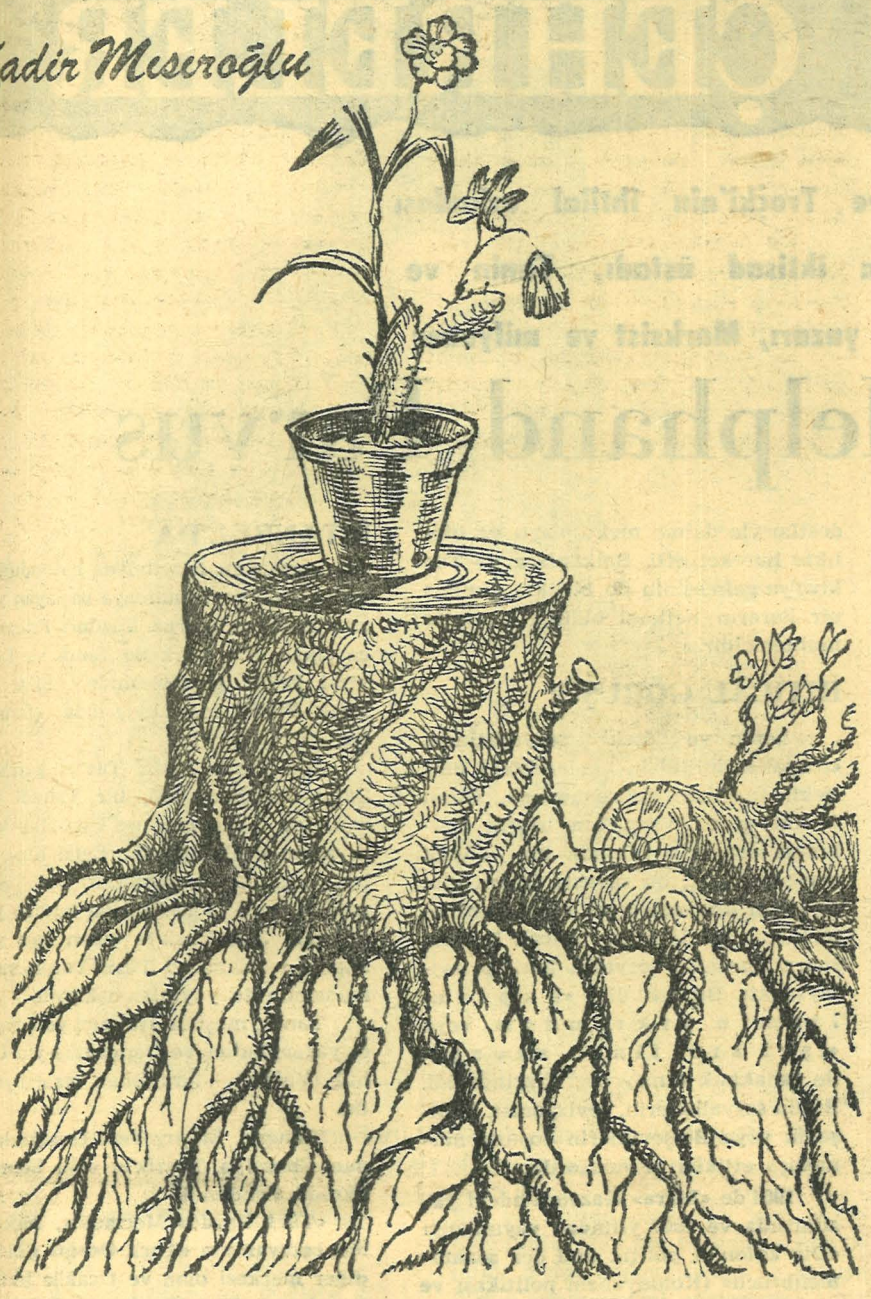

yorsak da, bunu bir, gurup ve topluluk adı olarak telâkki eylemekteyiz. Zira, Kemalist İnkılâbın bünyesinde hayatın en hurda teferruatına kadar inen her türlü içtimaî değişiklikler yer almaktadır. Bunlar, Türk Milleti'ni bin yıllık millî tarihi içinde teessüs ve takarrûr etmiş bulunan şahsiyetinden soyarak onu tam manasıyla bir hristiyan garbî millet haline getirmek için atılmış tezatsız bir yığın adımlardır. Garp âlemiyle aramızda en ince bir çizgi farkının kalmasına dahî tahammül edemiyen bir kadronun elinde gerçekleştirilmişlerdir. Gerçekten, ileride izah edileceği üzere sırf Avrupalı'lar sünnet olmuyorlar diye müslüman Türk çocuklarının da sünnet edilmelerini yasaklamayı düşünecek kadar ileri gidilmiştir.

Milletimizin hayatını -âdeta tabiat kanunlarına meydan okuyarak- topyekûn değiştirmek gayesini güden bu hareketin üzerinden -yukarıda zikreylediğimiz tarihler nazar-ı dikkate alındığı takdirde- yarım yüzyıl geçmiş bulunmaktadır. Bu kadar uzun bir zamandan sonra dahi, yapılan işlerin hata-sevap cetvelini tetkik etmeye müsaade ve müsamaha etmeyen bir takım kanûnî güçlüklerle muhatap bulunduğu muzu bilmiyor değiliz. Fakat, bütün bu mânîlere rağmen yine de Türk efkâr-ı umûmiyesinin tevâli eden pasif mukavemetinden ve zahirî, dış yaldızları bozup döken zamanın yıpratma ve eskitme gücünden aldığımız cüz'î imkânlarla, bu mevzudaki hakikatin bir takım «**ipuçlarını**» ortaya koyabileceğimize inanıyor ve geleceğin tarihçisine Kemalist İnkılâpların hür ve ciddî olarak muhasebesini yapabileceği bir zemin tesis etmek istiyoruz.

Gelecek Sayı :

Kemalizm Kelimesinin Doğuşu

FİLDİŞİ KULEDEN

Cemil Meriç

Sarıklı ihtilâlci

— I —

«RÜYÂDA TAAŞŞUK»

Bursalı Tahir Bey'e göre «eshab-ı faziletten bir harika-î zekâ». (Osmanlı Müellifleri, Cilt I, 1914). Recaî Okandan, «hürriyet fikrinin hararetli bir müdâfii» diyor. (Tanzimat, s. 11, 1940). Şairlerin (Ahmet Kemal, Bir Canfedâ-i Hürriyet, 1905), romancıların (Safvet Nezihi, Müsebbib, 1910), trajedi yazarlarının (Morali Vassaf, Sultan Murad, 1911) ilham kaynağı olmuş Suavi.

Ama âşıklarının -belki de - en çoşkunu İsmail Hâmi: «Ali Suavi anadan doğma ihtilâlcidir. İhtilâl için yaratılmış, ihtilâl için yaşamış, ihtilâl için ölmüştür. Kanunların dediği gibi «kavlen», «kalemen» ve «fiilen» hep ihtilâle koşan bu alevden adamın elinde ilim ve fikir bile birer bomba demekti«... «Ali Suavi, mâzide yaşamış istikbal adamlarındandır. Onun vücudu Tanzimatçılarla, rûhu bizimle muâsırdır. 1839'dan 1877'ye kadar yalnız otuz sekiz sene yaşayabilen bu ateşten mahlûk teokrasi devrinde lâiklik, mutlakiyet devrinde cumhuriyet ve Osmanlılık devrinde Türklük ve Türkçülük rüyâları görmüş, bu rüyalarını tâbire çalışmış ve nihâyet yine bu rüyâlar uğrunda şehid olmuşdur» (Ali Suavi'nin Türkçülüğü, 1942).

Falih için de «boşveren bir inkılâbçıdır kahramanımız.» Maksadı halkı uyandırmak, devleti maddî-manevî bütün tesisleriyle yeniden hürmet sıfatları kullanmaz, bu bakımdan bir demokrattır», yalnız demokrat mı? «Bir Türkçü ve gâliba ilk Türkçü... Kendini aşağılık duygusundan belki de ilk kurtaran, tarihe ve ilme sarılarak vatandaşlarını Türk ırkının ve dilinin üstünlüğüne inandırmak için çırpınan ilk İnkılâpçı... Frenk tenkitçileri karşısına dar Hristiyanlık-İslâmlık çerçevesini kırarak ırkının İslâm'dan önce ve sonraki medeniyet ve kültür davâsı ile çıkan» ilk yazar. «Ali Suavi Türk diline ait şark ve garp kaynaklarında ne yazılmışsa hemen hemen hepsini okumuştur» (1) (Başveren İnkılâpçı, 1954).

«Sarıklı İhtilâlci»nin bir başka hayranı da Midhat Cemal. Mason şair, tarafsız görünmeğe çalışan bir «dasitanserâ (destancı) daha doğrusu bir «destanzen» (göz boyayıcı). Yüzlerce Suavi var diyor. Biri şaşılacak kadar yeni; dinde, dilde, politikada. «Bir cami kubbesinin altında siyasî konferansı ilk defa o yaptı». Dini devletten ayırmak isteyenlerin başında onu görüyoruz. Ama perde arkasında başka Suaviler beklemektedir: Kâh yerli, kâh yabancı, asî, hâk dalkavuk Suaviler.

Şair-yazar, bu marazî kişiliği aydınlatmak için oldukça garip bir izaha, daha doğrusu bir tefsire sığınır: «Suavi'nin hayatına nöbetle iki şey hakimdir. Başı, sarığı. İhtilâlci Suavi, ıslahat isteyen sözlerini başıyla söyledikten sonra, ıslâhatın icra vasıtalarını sarığıyla» düşünür. (Sarıklı İhtilâlci, 1946).

Evet, Suavi âşıklarının Suavi'de affedemedikleri şey: Sarığıdır, sarığı yani medresenin, tarihin, ilmin remzi. Suavi âşıklarının bir başka ortak vasfı da -belki Mehmed Tahir müstesnayaşıyan Suavi'yi tanımamış olmalarıdır, konuşan, yazan ve boyuna değişen Suavi'yi.

---

1 — Şerif Mardin'in haklı olarak belirttiği gibi, «geç kalmış bir azizleştirme» (canonsation) karşısındayız. İsmail Hami'nin -C.H.P. Genel Sekreterliğince yayımlanan Ali Suavi'nin Türkçülüğü kitabını bol bol yağma eden Ulus Başyazarı, Suavi'yi mesavisinden sıyırmak için her çareye baş vuruyor. Suavi demokratmış «sümüklü halifeler» diye söz etmiş, iyi ama V. Murad'ın tahta geçmesi üzerine yazdığı bir makaleyi «Şevketmeab Sultan Murad Han'a» hitabıyla başlatmasına ne diyelim. «İşitmek itaat etmektir» cemiyetini kuran o değil mi?

Suavi'nin Türkçülüğüne gelince, bu mevzuda en selâhiyetli şahid şüphe yok ki Köprülü Fuad'dır. Okuyalım: «Bilhassa Avrupa'da yaşadığı sırada, Garp müsteşriklerinin eserlerinden biraz istifade ederek -mehaz tasrih etmeksizin- onları âdeta kendi tetkikatının neticeleri gibi göstermek isteyen Ali Suavi'nin öyle büyük bir âlim ve mütefekkir değil, alelâde bir mütercim ve mukatatif olduğu mevcud eserlerinden pek kolay anlaşılır... Suavi bilhassa Lumbey Davids adlı bir İngilizin -vâlidesi tarafından- Fransızcaya tercüme edilen «Kitab-ül İlm'in Nâfi» adlı Türk gramerinde eski Türk tarih ve medeniyetine dâir verilen mâlumattan istifade eylemişsi. Halbuki bu eser de ikinci elden yazılmış, çok alelâde bir iktitaf mahsûlünden başka bir şey değildi» (Millî Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşşirleri, 1928, s. 45 - 46).

İBRET AYNASINDA

M.Ertugrul Düzdağ

ÇEHRELER

Lenin ve Troçki'nin ihtilal arkadaşı, ittihatcıların iktisad üstadı, Tanin ve Türk Yurdu yazarı, Marksist ve milyoner

Alexandre İsrael Helphand Parvus

ALEXANDRE İSRAEL HELPHAND PARVUS

Alexandre İsrael Helphand 1867 yılında Rusya'da Beresniz'de doğdu. Asken Yahudi'dir. Kitap ve makalelerini «P a r v u s» (Lâtince: «Küçük») adıyla neşretti. Maceralı bir hayat sürdü. 1910 - 15 yılları arasında İstanbul'da bulundu; siyâsî ve fikrî bakımdan tesirli yazılar yazdı. 1924 yılında Almanya'da öldü.

LENİN VE TROÇKİ İLE BERABER:

Tahsilini ve doktorasını Almanya'da yaptıktan sonra Rusya'ya döndü. Tahsili sırasında ileri gelen komünistlerle tanışmış ve fikirlerini benimsemişti.

1905 de birinci Rus komünist ayaklanmasında bulundu. Petersburg Sovyetine, yakın arkadaşı Troçki ile birlikte katıldılar. İkisi de «s ü r e k l i i h t i l â l» taraftarı bulunuyorlardı.

1905 ayaklanması bastırılınca Sibirya'ya sürüldü. Bir yıl sonra buradan kaçtı. Almanya ve İsviçre'ye gitti. Buralarda sosyalistlerin arasına karışarak faaliyetlerine katıldı. Kautski, Troçki, Rosa Lüksemburg ve Lenin gibi meşhur Komünist sosyalistlerle beraber çalıştı.

Fakat sosyalist nazariye ve metod bakımından ötekilerle anlaşamadı. Balkanlara ve daha sonra İstanbul'a gitti. Fakat meşhur sosyalist dostlarıyla dâima mektuplaştı ve birlikte hareket etti. Balkanlara ve Türkiye'ye gelmesinin de birlikte alınmış bir kararın neticesi olduğu kuvvetle muhtemeldir.

İHTİLÂL GÖRÜŞÜ:

Lenin ve öteki sosyalistlerle, «sosyalist ihtilâl»in gelecekteki oluş şekli üzerinde anlaşamamıştı. Onun fikrine göre Avrupa'nın büyük devletleri arasında yakında bir büyük savaş çıkacak, bu savaşta Rusya gibi dışardan kuvvetli içten zayıf imparatorluklar yıkılacaktı. Ancak bundan sonra Rusya'da sosyalist inkilâp başlayacaktı. Bu ihtilâlin «k a p i t a l i z m i n y ı k ı l m a s ı» veya «i ş ç i s ı n ı f ı n ı n s a v a ş ı» ile tahakkuk etmeyeceği fikrinde idi. Bütün sosyalistlerin, revizyonist, Menşevik veya Bolşeviklerin boşuna münakaşa ettiklerini yazıyordu.

1904'de «Iskra» Gazetesi'ndeki yazılarında ve 1907 yılında yayınladığı «Die kolonial politik und der suzammenbruch» (Kolonyalizm politikası ve yıkılışı) adlı kitabında ve diğerlerinde bu fikirlerini öne sürdü. Bunun üzerine ihtilâlci sosyalistlerin şiddetli tenkitlerine uğradı.

Fakat birkaç sene sonra bütün tahminleri doğru çıktı. Kendisinin de dışardan, fakat mühim rol oynadığı 1917 Rus İhtilâli, onun görüşlerini doğruladı.

BALKANLARDA:

1908'de Selânik'te Benaroi'nin başkanlığında bir gurup tarafından sosyalist parti kurulmuştu. Mensuplarını Rum, Yahudi ve Bulgarlar teşkil ediyordu. Parti, seçimlere girerek Osmanlı Mebusan Meclisi'ne temsilcilerini soktu. Bu partinin kongrelerine dışardan gelerek katılan sosyalist temsilcilerden biri de Parvus idi.

Sosyalist «Federal Halk Partisi» adayı olan ve Osmanlı Meclis-i Meb'usânı'na Selânik meb'usu olarak giren Bulgar Dimitri Vlahof, Parvus'un da dikkatini ve alâkasını çekmişti. Daha sonraki yıllarda da komünist faliyetlerine devam eden bu şahıs, 1935 yılında Moskova'ya yerleşmiş, 1943 den sonra Tito ile birlikte çalışmış, 1954 de ölmüştür.

Bir müddet Balkan devletlerinde ve Osmanlı Rumelisi'nde bulunan Parvus, buranın bir barut fıçısına benzediğini gördü. Beklediği Dünya Harbi'nin Balkanlarda hazırlanmakta olduğunu anladı.

Balkan komiteci ve siyasetçileri vasıtası ile İttihat ve Terakki Partisi ileri gelenlerini tanıdı.

İSTANBUL'DA

Parvus'un İstanbul'da bulunduğunu 1911 de yayınlanmaya başlayan yazılarından anlıyoruz. Yazıları, Fransızca çıkan Jön Türk ile Tanin ve Tasvir-i Efkâr gazetelerinde, Bilgi ve Türk Yurdu mecmualarında çıkmıştır.

Jön Türk (Jeune Turc) gazetesi Sami Hirtzberg adlı bir Yahudi tarafından çıkarılıyor ve Türkçülük cereyanını destekliyordu. Celâl Nuri (İleri) gazetenin başyazarı idi. Ahmed Agayef (Ağaoğlu) da burada yazıyordu. Jön Türk'te çıkan bazı yazıların tercümeleri Türk Yurdu mecmuasında da yayınlanmaktaydı.

Tanin, meşhur İttihatçı ve kavgacı yazar, batıcı ve ilerici Hüseyin Cahid (Yalçın) tarafından çıkarılıyordu.

Tasvir-i Efkâr, Yeni Osmanlılardan Ebuzziya Tevfik'in oğlu Ebuzziyâzâde Velid'indi.

«Türk Yurdu» Mecmuası, Türkçülük cereyanının «Türk Ocağı» gibi diğer merkezi olan ve Ocak'la birlikte çalışan «Türk Yurdu» derneği tarafından çıkarılmakta idi. Bu derneğin ve derginin kurucusu Yusuf Akçura idi.

Bilgi mecmuası ise aynı cereyanın mensup «Türk Bilgi Derneği»nce Celâl Sâhir'in idaresinde olarak çıkarılmakta idi.

Parvus'un yazı ve kitaplarını neşreden gazete ve müesseselerle temas olduğu anlaşılmakla beraber, bunun dışında olarak İstanbul'da ne yaptığı tam olarak mâlum değildir.

Bu hususta bilinenlere ve dikkate değer noktalara, eserlerini kaydettikten sonra temas edeceğiz.

BAZI MAKALELERİ

Parvus'un, yukarıda adı geçen gazete ve mecmualarda otuza yakın yazısı çıktığı tahmin edilebilir. Bunlardan örnek olarak kayd etmek üzere tesbit ettiklerimiz şunlardır:

Tanin Gazetesinden

1911 Yılı Ekim ve Kasım aylarında:

1 — «İtalya ile iktisâdî Mukabele»

2 — «Muârefe ve Sulh İhtilâtı»

3 — «Bir lüzûm-u âcil»

Bilgi Mecmuası'ndan

4 — «Türkiye'nin Esâret-i Maliyesi» no. 3, Kânunusânî 1329 (Ant. 1913)

5 — «Türkiye İçin Mâlî Esaretten Kurtuluş Yolları - Borçların Tasfiyesi 14/1 Martına kadar olan Mali» no. 5, Şubat 1329.

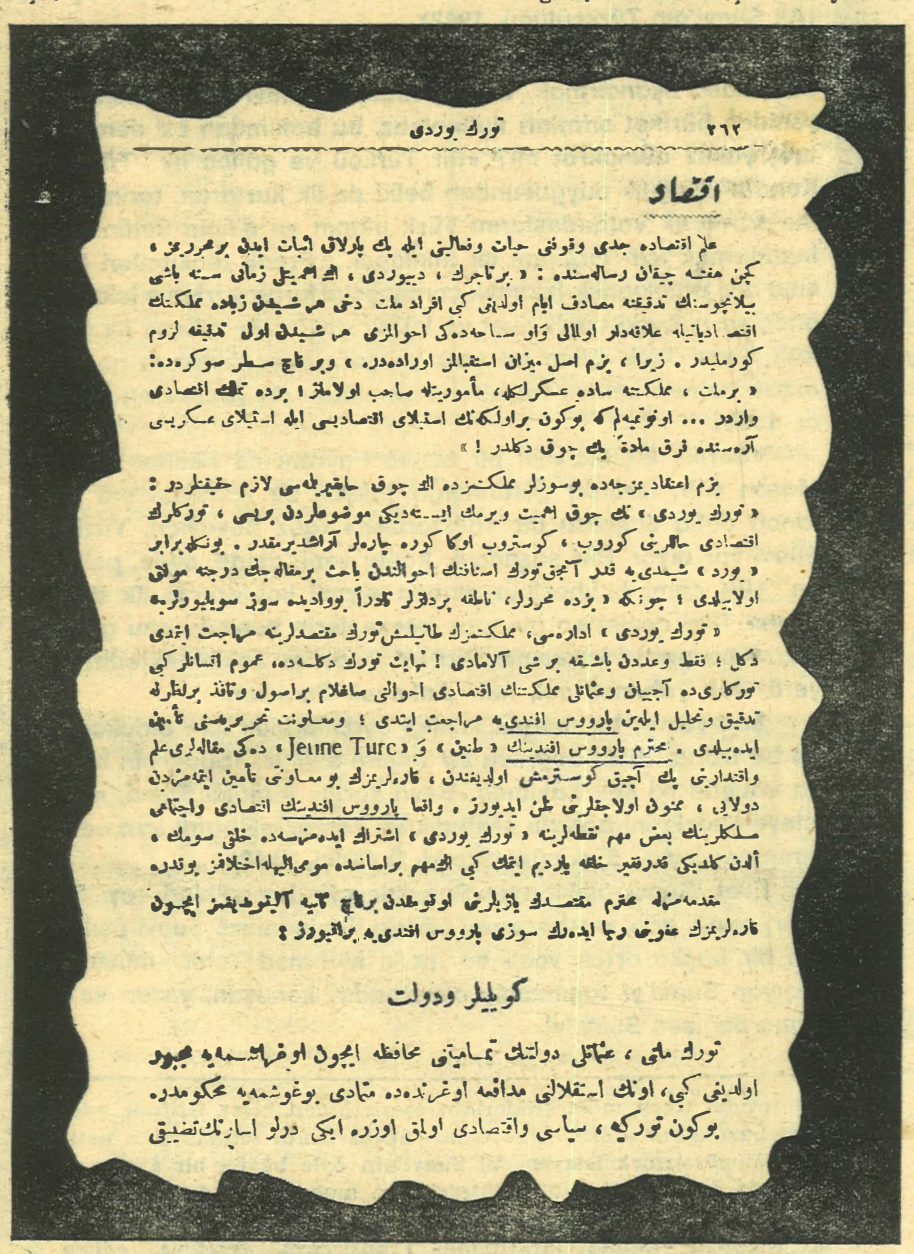

٢٦٢ تورك يوردى

اقتصاد

علم اقتصاده جدى وقوتلى حيات وفعاليتى ايله بارلاق اثبات ابدن برمحرريمز ، كچن هفته چيقان رساله‌سنده : « برتاجرك ، ديبوردى ، الك اهميتلى زمانى سنه باشى بيلانچوسنك تدقيقه مصادف ايام اولدينى كبى افراد ملت دخى هر شيدن زياده مملكتك اقتصاديه‌يله علاقه‌دار اولمالى واو ساحه‌ده‌كى احوالنى هر شيدن اول تدقيقه لزوم كورملدر . زيرا ، بزم اصل ميزان استعدالمز اوراده‌در ، » ويرتاج سطر سوكره‌ده: « برملت ، مملكته ساده عسكرلكله ، مأموريتله صاحب اولامازسز ! برده تمك اقتصادى واردر ... اونوتميلم كه بوكون براولكه‌نك استيلاى اقتصاديسى ايله استيلاى عسكريسى آره‌سنده فرق مادةً يك چوق دكلدر ! »

بزم اعتقادمزجه‌ده بوسوزلر مملكتمزده الك چوق حاييز اهميتى حائزدر : « تورك يوردى » نك چوق اهميت ويرمك ايستديكى موضوعلردن بريسى ، توركلرك اقتصادى حالرينى كوروب ، كوستروب اوكا كوره چاره‌لر آراشدرمقدر . يونكله برابر « يورد » شيمدى يه قدر آنجق تورك اصنافنك احوالندن باحث برمقاله‌يله درجته موافق اولابيلدى ؛ چونكه « بزده محرولر ، ناطقه پردقلرى قادراً بووادیده سوز سويليورلر به « تورك يوردى » اداره‌سى ، مملكتمزك طاليشى تورك متصدلرينه مراجعت ابتمدى دكل ؛ فقط وعددن باشقه بر شى آلامادى ! نهايت تورك دكله‌ده ، عموم اتباعلر كى تورکاريده آجيباق وعثمانلى مملكتنك اقتصادى احوالنى صاغلام براصول وتافذ برلظرله تدقيق وتحليل ايلين پاروووس افنديه مراجعت ابتدى ؛ ومساعدت تحريريسنى تأمين ايده‌يلدى . محترم پاروووس افنديمك « طنين » وَ « Jeune Turc » ده‌كى مقاله‌لرى علم واقتدارنى يك آجيق كوسترمش اولديغندن ، قارەلرمزك بو معاونتى تأمين ايتمه‌سندن دولايى ، ممنون اولاجقلرنى ظن ايدرز . واقعا پاروووس افنديمك اقتصادى واجتماعى مسلكلرينك بعض مهم نقطه‌لرينه « تورك يوردى » اشتراك ايده‌مه‌سه‌ده خلق سومك ، آلدن كلديكى قدرتقدير خطه يازديم ايمك كبى الحمدلله براساسده موسى اليه‌اختلافز يوقدره

مقدمه‌مزله محترم متصدمك يازيلرنى اوقومقدن برطاقم كتابه آليتوديغمز ايچون قارەلرمزك عفوينى رجا ايده‌رك سوزى پاروووس افنديه براقيورز !

كويليلر ودولت

تورك ملتى ، عثمانلى دولتنك تماميتى محافظه ايچون اوغراشمه‌يه مجبور اولديغى كبى ، اونك استقلالنى مدافعه اوغرنده‌ده متمادى بوغوشمه‌يه محكومدر . بوكون تركيه ، سياسى واقتصادى اولق اوزره ايكى درلو اسارتك تضيقى

Parvus'un «Türk Yurdu»nda yayınlanan «Köylüler ve Devlet» isimli yazısının başlığı ile yazarının Türk okuyucularına Yusuf Akçura tarafından nasıl taktim edildiğini gösteren sayfa...

İttihadcılar'ın akıl hocalarından Osmanlı Meclis-i Mebusanı Selânik Meb'usu DİMİTRİ VA !AHOF EFENDİ

Türk Turdu Mecmuası'ndan

1912 - 1914 yıllarında:

6 — «Köylüler ve Devlet» c. 1. s. 262 - 68

7 — «1327 senesinin ahvâl-i mâliyesine bir nazar» c. 2, s. 394 - 402

8 — «Türkiye, Avrupa'nın mâliye boyunduruğu altındadır» c. 2, s. 476 - 84 ve s. 523 - 30

9 — «Bir mektuba cevap» c. 2, s. 564 - 67

10 — «Esâret-i mâliyeden kurtulmanın yolu» c. 2, s. 587 - 91

11 — «Türklerin ödünç almaya en haklı oldukları bir akça» c. 3, s. 16 - 24

12 — «Devlet ve Millet» c. 3, s. 83 - 86

13 — «Mâli Tehlikeler» c. 3, s. 148 - 153

14 — «İş Işten Geçmeden Gözünüzü Açınız!» c. 3, s. 360 - 67

15 — «Türk ili, mâliyeni gözet!» c. 3, s. 485 - 90

16 — «Türk gençlerine mektup» c. 3, s. 571 - 74 ve c. 4, s. 723 - 27

17 — «Türkiyede ziraatin istikbâli» c. 5, s. 859 - 67

18 — «Köylü ve Devlet» c. 5, s. 1124 - 29

Akcuraoğlu Yusuf'un Parvus'u Takdimi

Parvus'un Türk Yurdu'nun 9. sayısında çıkan ilk yazısı «Köylüler ve Devlet» adını taşıyordu. Yusuf Akçura'nın, bu makalenin üstüne konan ve bir sayfa kadar tutan bir takdim yazısı vardır.

Yusuf Akçura bu yazısında, iktisadın milletlerin hayatındaki yerini ehemmiyetini belirterek, şimdiye kadar bu vâdide ancak bir yazı koyabildiklerin söylüyor ve buna sebep olarak bizim muharrirlerin o sahaya iltifat etmemelerini gösteriyor.

Bu takdim yazısının son kısmı aynen şöyledir:

«Türk Yurdu idaresi, memleketimizin tanınmış Türk muktesidlerine müracaat etmedi değil; fakat vaadden başka bir şey alamadı; Nihayet Türk değilse de, umum insanlar gibi Türkleri de acıyan ve Osmanlı memleketinin iktisadî ahvalini sağlam bir usul ve nâfiz bir nazarla tetkik ve tahlil eden Parvus Efendi'ye müracaat etti ve muâvenet-i tahrîriyesini temin edebildi.

«Muhterem Parvus Efendi'nin Tanin ve Jeunne Turc'deki makaleleri ilim ve iktidarını pek açık göstermiş olduğundan, kaarilerimizin bu muâveneti temin etmemizden dolayı, memnun olacaklarını zannediyoruz. Vâkıâ Parvus Efendi'nin iktisadî ve içtimâî mesleklerinin bazı mühim noktalarına Türk Yurdu iştirak edemezse de halkı sevmek, elden geldiği kadar fakir halka yardım etmek gibi en mühim bir esasta mumâileyhle ihtilâfımız yoktur.

«Mukaddememizle, muhterem muktesidin yazılarını okumaktan birkaç sâniye alıkoyduğumuz için kaarilerimizin afvını rica ederek sözü Parvus Efendi'ye bırakıyoruz»

Gelecek sayı: Parvus'ün bir Makalesinden

TUĞRA

MUSTAFA YAZGAN

Sebil'in başında

Başımız göklere çevrilmiş. Fikir güneşinin vurduğu ışıklı alnımız Anadolu insanı'nın yanık yüzüne dönmüş. Biz, Anadolu insanıyız. Anadolu'nun bağrından bir kor ateş gibi fışkıran tarihin en çileli, en dertli, fakat en soylu bir milletinin çocuklarıyız. Göklere gönlünü açan, göklerle kucaklaşan, mor bulutlu dağlarından, engin denizlerine, şırıl şırıl akan ırmaklarından engin vâdilere ve ovalara kadar, bozkırından çam kokulu ormanlarına kadar her karışında gök derinliğini seyreden bir vatan'ın evlâdıyız. Biz göklerin ve yerin hâkim-i mutlakı'na teslim olmuş insanlarız. Biz, bu teslimiyet içinde, en büyük dâvânın mirasçısı kutlu bir milletiz. Dâvâmız kökü arş'a dayanan **«Tuğba»** ağacı gibi, kökü göklere dayanan, dalları yeryüzünü sarmış, meyveleri en büyük medeniyeti yaşayan insanoğlu'nun dudağında, mukaddes bir kelime'de özleşmiş **«Cennet ağacı»** gibi güzel mi güzel!...

Sebil'in başındayız. Altın işlemeli kubbesine vuran fikir güneşi, dünün cihad meydanlarında sıcak Ağustos güneşleri ile pırıl pırıl yanan tolga'ları bize hatırlatıyor. Bir mücâhid tolgası mi, bir medeniyet kubbesi mi bu Sebil? Hem o, hem de bu...

Medeniyet, insanlığın sahte aydınlıklarından gerçek ışıklara, mutlak karanlıktan ebedî gündüzlere kavuşması demek olduğuna göre, sahte aydınlıklara ve mutlak karanlıklara karşı «Cihâd» açmış bir mücâhid'in kavurucu güneş altında pırıldayan tolgası gibi «Sebil»in altın işlemeli kubbesi de bir medeniyeti tebliğ ediyor.

Ecdâd bir eser verdi mi ona şahsiyet «Tuğra»sını vurur ve tarihî mülkiyet hakkını dosta düşmana ilân ederdi. Biz de onların yolundayız. Sebil'e «Tuğra»mızı vuruyor ve dosta düşmana ilân ediyoruz ki :

Dişlene dişlene delik deşik edilen, saldırılan, koparılan, parçalanan, çalınan, satılan, kurtarılan, yine dişlenen bir vatanda, kurduğu medeniyetlerin şehadeti ile en soylu millet olduğunu ispat etmiş bulunan Müslüman-Türk Milleti'nden tek kişi ve bu aziz topraklardan bir mezarlık tek parça kaldığı müddetçe, biz en az bin yıllık bir tarihin Anadolu ve onun insanı üstündeki haklarının yılmaz müdâfileri olacağız. Bizi kökümüzden, kültürümüzden, mânâmızdan, özümüzden uzaklaştırmak gayreti ve gâyesiyle bize kılıç çekenlerin, bize karşı saf tutanların, bizi anlamaktan âciz bulunanların karşısına «fikir kılıcı» ile çıkacağız. Onların mazlum kanı damlayan kılıçlarını er veya geç -Allahın izni ve yardımıyla- kıracağız. Kuvvetliyiz, çünkü müslümanız. Hakkın ebedî dâvâsına bağlananların kurtulacağına inanıyoruz.

TV'de NOBEL

1975 senesi Aralık Ayı'nın son haftalarında Televizyon'da «Nobel Mükafatı» ile alâkalı bir mülâkat yapıldı. İlk isim Cemil Meriç'ti «— Nobel'in biricik armağanı birbirimizi tahrib için kullandığımız dinamit'tir!.» esprisiyle konuşmasına giriş yaptı. «Vermezler, çünkü Avrupalı kendine yakın olanı, kendini anlatanı mükâfatlandırır» dedi.. «Sonra, mükâfatı da bir dehâyı ispatlamaz; o başarısız insanların açığını kapatan bir koltuk değneğidir»i ilâve etti.. «Kendisine (yani Avrupa'ya) yakın oluşu bakımından şiir tercüme edilseydi Fikret ve Nâzım alırdı.. Roman sahasında da Millî Mahzurları olmasaydı (yani avrupalılaşmış tarafı ağır bassaydı) Kemal Tahir alırdı» dedi. Bu sözler açıktı. Yani avrupalının kendine yakın olarak bulacağı iki isim vardı: Fikret ve Nâzım. Ama tercüme edilemedikleri için alamazlardı. Millî mahzurlarından ötürü de Kemal Tahir alamazdı. Nedense birçok kimse yanlış anladı bunu... Bu da üstadın iki cümleye bir deryayı sığdıran üslub'undan ileri geldi herhalde...

İkinci isim Oktay Akbal'dı... Konuşurken «İhtimal veremiyorum..» «Yaşatan eserler...», v.s. dedi durdu. Yâni o yazılarında «olasılık», «yapıt» diye hata etmeden kullandığı asaletsiz kelimeleri nedense yutmuş; temiz Türkçe kelimelerle konuşuyordu. Aman hazret! Konuşma diliyle yazı dili ayrıydı diye veryansın ettiğin Osmanlı Münevverlerine benzemedin mi?!. Nobel alabilecek insanlardan da bahsetti! Yaşar Kemal, Aziz Nesin, Melih Cevdet... Eğer Cemil Meriç'in başta koyduğu kıstas'a uygun isimleri saymak istediyse tam isabet! Öyle ya Osmanlı'ya ağız dolusu küfreden; sınıfsız Osmanlı Medeniyeti'nin yapısına hayâlî roman kahramanlarıyla «sınır» sokarak Avrupa'nın sınıflı yapısına benzeten; eşkiya romanlarının yazarına nobel verilmez de kime verilir? Değil mi üstad! Benzemeyeni O'na benzet; hemde asırlardır Avrupanın korkulu rûyası olan Osmanlıya bir «Türkiyeli» olarak küfret. Elhâk Nobel'e lâyıksın!. Avrupa'nın bu hizmetlere ufacık da olsa bir mükâfatı olmalıydı!. Biraz daha tumturaklı küfürnâmeler dizmeye devam eder se herhalde bu mükâfatı alır. Çoğu gitti azı kaldı. Ha gayret! Ama bir küçücük noktayı ilâve edelim. Gene üstad Cemil Meriç, Hisar Mecmuası'nda «Demirciler Çarşısı Cinayeti»nin zahmet edip de bir tahlilini yapmış. O tahlili okudukça Yaşar Kemal isimli romancı veya efsânecinin bir mizah ustası veya sürrealist olduğunu da görerek gurur duyuyoruz. Acaba Nobel jürisine O'nu da göndersek mi? Ne dersiniz?!.

Üçüncü Isim: Profesör Mehmed Kaplan'dı. Hayret ve dehşet içinde neler duyduk! Profesöre göre; Avrupa şahsiyetine mükâfat veriyormuş. Bünyesi de şahsiyetlerin gelişmesine uygunmuş. Bizde Tanzimata kadar şahsiyet yokmuş. Çünkü «Din» ve «Gelenek» şahsiyetlerin gelişmesine mâni imiş İnsanı kalıba sokan; baskı altında tutan üç şey varmış: Din, Gelenek, İdeoloji. Tanzimat'tan sonra batılı manâda şahsiyetler meydana gelmeğe başlamış... Namık Kemal, Abdülhâk Hâmid gibi... Tevfik Fikret, Mehmet Âkif gibi... Ama bunlar gelenek, İdeoloji. Tanzimat'tan sonra batan beri kültür değişmesi varmış. Fakat bir medeniyetin (yani Batı Uygarlığının) içine girmekte tereddüt içinde imiş (Türkiye). Avrupa Medeniyeti henüz içimizde kök salmamış. Daha uzun zaman Türkiye bu «ödülü» alamazmış...

Profesör hülâsa ettiğimiz şu fikirleriyle son senelerde iman gençliğini kendisi hakkında düşürdüğü tereddüd, hayret ve şaşkınlıklara bir yenisini daha ekledi. Din bir kalıp, bir baskı vasıtası ise Mevlâna ve Yunus gibi dilinden düşürmediği «şahsiyet»ler nasıl gelişmiştir?!. Yoksa onlar lâik yani her türlü dinî kayıt'tan âzade kişiler miydi? Avrupa Medeniyeti denilen şey içimizde kök salarsa, yani onlar gibi olursak ne kazanırız? Yoksa Yunus ve Mevlâna gibi şahsiyetler yeniden mi neşvünemâ bulur!... Acaba, bu sayın (!..), Profesör 1 Aralık 1951 tarihli Komünizm'le Mücadele Dergisi'nde neşredilen «Milliyetçilik ve Din» adlı makalesinde yer alan aşağıdaki satırlara bugün tekrar imzasını koyar mı? Merak ediyoruz...

«Onuncu asırdan bugüne gelinceye kadar Türkler'in hayatı tamamiyle dinin tesiri altındadır. Anadolu tarihinin, merkezini din teşkil eder. Kâinat ve hayat görüşüne, ahlâk telâk kimiz, içtimâî teşkilâtımız, mimarimiz» resmimiz, mûsikîmiz, edebiyatımız, örf ve âdetlerimiz, hasılı teferruatına varıncaya kadar bütün varlığımız, asırlarca İslâmiyet ile yoğrulmuştur. Millî varlığımızı şekillendiren bu en büyük kuvveti inkâr etmek bir hata, onu ortadan kaldırmağa çalışmak bir dalâlettir. Zira bu kendî kendimizi bozmak, yok etmek olur. Nitekim yirmibeş yıldanberi Türkiye'de dine karşı indirilen kuvvetli darbeler, millete rûhî ve içtimaî bir buhran yaratmakdan başka bir işe yaramamıştır. Bu sûretle, dinî terbiyeden mahrum aydınlar ulvî duygulardan uzaklaşarak tamamiyle maddî ihtiraslarının pençesine düşmüşler...»

«Anadolu Türklüğü Kahramanlıkla din duygusunun bir terkibidir. Biz dini, sâf ve hâlis olarak da işledik. Mevlâna'ları, Yunus'ları, Nesîmî'leri Niyazî'leri yetiştirdik. Sinan'ın yüceltiği kubbelerde göklere yükselen seslerin kaynağı din değil mi idi? Son çeyrek asırda biz, asırlardır millî varlığımızın mânâsını yapln ruhu kaybettik. Onun için safsatayız!»

(Mehmed Kaplan, Milliyetçilik ve Din - Komünizmle Mücadele Dergisi - 1 Aralık 1951 - Sayı 25 - Sh. 2)

Aleksi Kosigin
— Rusya'daki Türkleri sorabilir miyiz?!...

Tehlikeli Alâkalar

S.S.C.B. Başvekili Aleksi Kosigin «İskenderun Demir ve Çelik Tesislerinin işletmeye açılış merâsiminde bulunmak üzere yurdumuza geldi. O'nun bu gelişi sol basının heyecan ve tansiyonunu —her nedense— âniden yükseltti. Gerçi solun Türk — Sovyet yakınlaşmasından haklı bir ümide kapılması için Ecevit ekibi iş başında değildi. Fakat bunun yine de tehlikeli bir başlangıç olduğu muhakkaktır. Gerçi «Amerika'ya naz ve serzeniş»te bulunmak gayesiyle başlatılan bu âlâkanın düşündürücü bazı noktaları vardır.

Şöyle ki;

Sovpet Rusya asırlardan beri sıcak denizlere inebilmeyi millî bir emel hâlinde benimsemiştir. Bunun tabiî yolu da Boğazlar'dır. Fakat Boğazlar hakkındaki Rus emelleri devletler muvâzenesi bakımından başkalarının husumetini celbettiği için, Rusya, hazır hududumuza dayanmışken, şark vilâyetlerimizi de —hiç olmazsa burada kurulacak bir devleti (!..) himâyesine alarak ele geçirmek ve bu sûretle İskenderun'dan Akdeniz'e açılmak istemektedir.

Tarihimizdeki «Ermeni Mes'elesi» bu Rus emelini gerçekleştirmeye mütedâir tahriklerden doğmuştur. Ermeniler'le arzusuna nâil olamayan Rusya, şimdi onların yerine bizim bin yıllık din ve kan kardeşlerimiz olan Kürtler'i ikame etmeye çalışmaktadır. İşte Rusya'nın Türkiye'de bir Ağır Sanayi Merkezi kurmak imkânını elde eder etmez, İskenderun'u tercihi bundandır.

Ümid ve temenni ederiz ki; Türk idarecileri Kosigin'le görüşürken bu müstakbel Rus plân ve niyetlerine hakkıyle vâkıf olsunlar!..

İmam Hatiblilerin Üniversite Hakkı?!

Sık sık din adamlarının kusurlarından ve hele cahilliklerinden (!...) şikayet eden kimselere, rastlarız. Aslında bu gibilerin esas maksadı, onların şahsında Dini, cemiyet içindeki itibarlı mevkiinden indirmektir. Fakat bunlar, sûret-i hak tan görünerek gûya din adına bir takım şikayet ve temenniler izhar ederler.

İmam Hatib Mekteblerinin kalbleri iman, vatan ve hizmet heyecanı ile dolu gençlerini yüksek tahsil imkânına kavuşturacak olan kanun işte Türkiye Cumhurreisi tarafından «Veto» edilerek geri gönderildi. Biz muhterem Cumhurreisimizi; bu tarz da hareket etmeye sevkeden âmilleri —zâhir ve bâtin veçheleriyle mezkûr kanunun veto edilmesi için vâki müracaatlar ve telâşlı beyanlar bazı çevrelerin —hâlâ— iyi yetişmiş, din adamlarından veya dini tahsil görmüş üniversite mezun ve mensuplarından korktuklarını bir kere daha ispat etmiştir.

Bu telâşa kapılanlardan biri de bir «Temelsiz Senâtör» olduğuna, göre acaba «İmam Hatiblileri»in dahil olmasıyla üniversitelerimizde anarşinin azalacağından mı korkuluyor, dersiniz!... Hem bu «köpeksiz köy bulmuşlar adamlar, Reisicumhura bu tarz müracaatlarıyla O'na karşı saygısızlık etmiyorlar mı? Yoksa kendilerini hâlâ «zir de kuvvet» mi zannediyorlar! ..

İSLÂM ÂLEMİNDEN HABERLER

Bir Japon Milletvekili İslâmiyeti Kabul etti.

Japon milletvekillerinden ve eski emniyet müdürlerinden Aitchi Tanaka Tokyo'da bulunan İslâm Merkezi'nde İslâmiyet'i kabul ettiğini bildirmiştir. Son zamanlarda Japon halkı ve bilhassa okumuş zümre arasında İslâm Dini'ne karşı büyük bir alâka ortaya çıkmıştır. Bunun neticesi olarak İslâmiyet'e girenlerin sayıları her geçen gün artmaktadır.

Dağıstan Müslümanlarının Kongresi

Kuzey Kafkasyada yaşayan müslümanlar Dağıstan'ın başşehri Mahaçkala'da senelik kongrelerini yapmışlardır. Faaliyet raporlarının okunduğu kongrede yeni idâre heyeti azâları da seçilmiştir. Geçen sene vefat eden eski başkan Müftü Kurbanof yerine bu kanlığa Abdülhafiz Ömerof getirilmiştir.

TÜRKÇESİ

Ahmed SELÂMÎ

Şeriat ve bir teklif

ŞERİAT'ı reddetmekle kalmayıp imlâ ve telâffuzuna bile tehammül edemeyenlerin ricâl-i devlet postuna çöreklendikleri bir vasattayız. Gayrişer'î olmak şartıyla yahudi ticâretinden tamtam veya yamyam mûsikîsine, Rum yazısından İbrânî hurufâtına, fâhişe istiklâlinden İngiliz âile telâkkisine, çamuriyet nikâhından sille-tokat boşanışına, İtalyan ceza kanunlarından İsviçre bilmem nesine kadar herşey alabildiğine hür... Lâkin arzetdiğimiz gibi ŞERÎAT'ın daha imlâ ve telaffuzuna sıra geldi mi tam bir Ebûcehil tepinişi, sararıp solmalar, devlet idâresini dîn ve ŞERÎAT esaslarına teslîm edemeyiz soyundan feryatlar, dîne îmâna horlamalar ve daha ne yâveler... Sanki dîn ve ŞERÎAT esasları, her tüyünün dibi iffetsizlik mührü yemiş bir gövdeyi teslim almaya teşne!.

Artık ŞERÎAT lafzı ile oynanan yarım asırlık ve karanlık İngiliz siyâseti sona ermelidir. ŞERÎAT demeyi vatandaşına suç işlemişlik şeklinde telkîn eden İngiliz fırıldakçılarının, öte yandan da **«faik, demokratik hukuk devleti»** nakarâtına sarılmaları, (şecaat arzederken sirkat) hikâyesini tedâî etdiriveriyor... Öyle ya, ŞERÎAT demek, «hukuk devleti» oluşun hangi cezâ maddesiyle cürüm sayılmışdır? Suç olmadığı halde, vatandaşında cürüm intibâı uyandıran resmî bir ağız, acaba ne tür «hukuk» ile meşguldür; ve ŞERÎAT deme hürriyetinin gaasıbı olmakla da, acaba bizzat kendileri ne tür cürmün mürtekîdirler?...

Vatandaş Ahmed Efendi eline doksandokuzluk tesbihi alsa, İstanbul'un Bâyezîd veya Ankara'nın Kızılay Meydanında **«Şerîat, Şerîat, Şerîat!»** diye zikredip dursa; bütün gün de işi bu olsa; yerken, içerken, yatarken, kalkarken, hattâ her nefes alışında ŞERÎAT'ı düşünse, ona kimsenin, «gözünün üzerinde kaşın var!» bile demeye hakkı yokdur. Bu onun hakkıdır da. İtalya'dan; şu ikinci cihan harbi elebaşılarından Musolini İtalyasından ithal edilen ceza kânununda, «ŞERÎAT demek suçdur» diye bir kânun maddesi yokdur. ŞERÎAT sevmek ve istemek de suç olamaz. Zîra kimse kimsenin kalbine ve kafasına girip «şunu seveceksin, bunu istemiyeceksin» diyemez. Bu, teklif-i mâlâyutak olur. Hatta vatandaş Ahmed Efendi, oğluna «ŞERİAT» adını verse ticarethanesinin adına «ŞERÎAT» taksa; mecmuasının ismini «ŞERÎAT» yapsa; onu cezâlandıracak bir madde yoktur. Cezâ kânunun mâhut 163'ncü maddesi ise cemiyet te'sisinden ,propagandadan vesâireden bahseder ve onları yasaklar.

Neyin suç neyin suç olmadığı herkes tarafından; gerek bulanık su avcılarımız ve gerekse Müslümanlarımız tarafından iyi bilinmelidir. Meselâ müteveffa ve dîn-şerîatsevmez yani lâikçi (ilmâniyyeci) Fâlih Rıfkı, bir gün anayasacılara kızmış **«yerin dibine geçsin böyle anayasa!»** diye köpürmüşdü. 961 anayasasının der'akab değiştirilmesi hatta tard edilmesini ve yerine başka anayasa yapılmasını, dîne, imâna, millete hürmetkâr bir esas teşkilât kânunu yapılmasını istemek de, herkesin en tabiî hakkıdır. Kânunlar iyi bilinmeli; bulanık su avcıları örfünde aslâ gevşeklik gösterilmemelidir. Meselâ, **«961 anayasasını** (kânûn-u esâsîsini) **atalım, yerine Avusturalya anayasasını kâbul edelim, veya Habeşistan anayasa düsturlarına göre yeniden anayasa yapalım»** demek, Türkiye'de suç değildir. Lâkin **«Kur'an esaslarına göre veya ŞERÎAT düsturlarına göre anayasa yapalım»** demek suçdur. 2 ilâ 7 sene arasında ağır hapsi müstelzim bir suç... Bu hususlarda asıl yazı yazması îcâb edenler hukukçularımızdır. Türkiye'de neyin suç neyin suç olmadığı açık - vazıh bilinmeli; ve böylece de bulanık su avcısı inkılâb softalarının tasallut ve tecâvüzlerine sed çekilmelidir. Bu sâhada orta tahsilli bir Müslümanın kolayca anlıyabileceği bir mürâcaat kitabı te'lif edilirse, pek büyük bir boşluk doldurulmuş olacaktır. Ciddî, ağırbaşlı, tezgâhtarlık ve kitab işportacılığından berî nâşirlerimizden, böyle bir eserin hazırlanmasına himmet göstermelerini bilhassa ricâ edeceğiz. Kânun ma'lûmâtı olmadan bir memleketde yaşamak çok zordur. Yarım asırdır zulme uğrayan dindarların kısm-ı a'zamı bu yüzden gadre uğramışlardır. Halbuki kânun boşluklarının bilinmesi, lastikli uzuvların sonuna kadar gerilmesi, bazı mıntıkalarda el yordamı ile gezilmesi, bazı buzların eritilmesi, bazı sivriliklerin törpülenmesi, birtakım münhanilerin tesviyesi, kurban derileri dâhil hertürlü postun ucuza kaptırılmaması, ve hulâsa ŞERİAT lâfzından cüretkâr bir eserin hazırlanmasına bağlı...

Islâm Alemi Bayramı Londra'da kutlanacak.

Bu sene Nisan-Haziran ayları arasında Londra'da kutlanması düşünülen İslâm Âlemi Bayramı'nda şu beş mevzu üzerinde durulacaktır.

1. İslâm Sanatını ortaya koyacak olan muhtelif sergiler açılacak.

2. İslâm Âlemi'nden gelen ilim adamları tarafından çeşitli mevzularda konferanslar verilecek.

3. Birincisi Kur'ân-ı Kerîm olmak üzere İslâmiyet üzerine 8 tane kitap basılacak.

Mekke'de İslâm İktisadiyatı toplantısı.

Geçen sene toplanması düşünülen ve Kral Faysal'ın öldürülmesi üzerine akim kalan İslâm İktisadiyatı ile alâkalı toplantının bu sene 21-26 Şubat tarihleri arasında Mekke'de yapılacağı bildirilmiştir. Dünya'nın her tarafından bu mevzu ile alâkalı müslüman ilim adamlarının dâvet edildiği toplantı Cidde'deki Kral Abdülaziz Üniversitesi tarafından tertip edilmektedir. İlim adamları toplantıya birer tebliğ ile katılacaklardır. İslâm iktisadiyatı ve kaynakları üzerinde gayet kıymetli konferansların verileceği toplantının bu neviden ilk toplantı olduğu bildirilmektedir.

4. İslâm Dünyası'ndan gelen sanatkârların sunacağı sanat programları takip edilecek ve içlerinden birkaçtanesi TV de gösterilecek

5. BBC Televizyonunda Bayram ayları içinde gösterilmek üzere 25 er dakikalık 6 adet dökümanter film hazırlanacak ve istendiğinde bunlar Televizyonlarda gösterilmek üzere diğer ülkelere de verilecek.

Bu beş daldan ayrı olarak bir de İslâm Âlemi Ansiklopedisi hazırlanması düşünülmektedir. Bu gâye ile kurulan heyete Londra Arap Bankası Müdürü Sabih M. Şükrü getirilmiştir. Sabih M. Şükrü aynı zamanda Bayram hazırlığı komitesinde de bulunmaktadır. Yurdumuzda bu bayramla Kültür Bakanlığı ilgilenmektedir.

Hindistan Müslümanlarının İlim Merkezinde yapılan Toplantı.

Hindistan'ın Leknow şehrinde bulunan Nedvetülulemâ ilim merkezinde kuruluşunun 85. yıldönümü münâsebetiyle geniş bir toplantı yapılmış ve bu toplantıya bütün İslâm Âlemi'nden kıymetli ilim adamları gelmişlerdir. 1892 yılında kurulduğu bilinen Nedvetülulemâ ilim merkezinin başında bugün İslâm Âleminin sayılı âlimlerinden Mevlânâ Ebulhasan Ali Nedevî bulunmaktadır. Bu zatın bundan kısa bir müddet önce kendisine lâyık görülen Hindistan'ın en büyük Edebiyat nişanını «Baskı altında müslüman ların bulunduğu bir ülke idaresinden böyle bir nişanı kabul edemem» diye reddettiği bilinmektedir. Ebulhasan Ali Nedevî'nin birçok eserleri dilimize çevrilmiştir. 1892 yılında Hind'li müslüman Mevlânâ Ali Munzirî tarafından kurulan bu ilim merkezi şimdiye kadar birçok kıymetli âlim yetistirmis İslâm Alemi'nin sayılı ilim

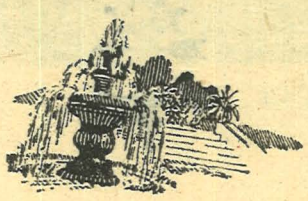

merkezlerinden biridir. Mevlâna Şiblî Numânî, Süleyman Nedevî vb. bunlar arasındadır. Hâlen 60 milyonu aşkın müslümanın yaşadığı Hindistan'da Müslümanlar arasında kültür birliğini temin etmesi bakımından bu müessesenin ehemmiyeti çok büyüktür. Burada bütün İslâm Âlemi'ne hitabeden ve belki de İslâm Âlemi'nin en kaliteli mecmualarından biri olan «el-Ba'sülislâmî» ve 15 günde bir çıkan el-Rad' isimli Arapça gazeteler neşredilmektedir. Arap Ülkelerinin dışında Arapça'nın en güzel öğretildiği müesseselerden biri de muhakkak ki; Nedvetülulema'dır

Bütün İslâm Alemi'nden gelen ilim adamlarının katıldığı toplantı Ezher Şeyhi Dr. Abdülhalim Mahmud tarafından açılmıştır. Yaptığı konuşmada Abdülhamid Mahmud Ezher'de okumak üzere 20 Hind'li müslüman talebeye burs verileceğini açıklamıştır. Türkiye'den kimsenin katılmadığı toplantıya sadece İstanbul'daki İslâmi Araştırmalar Vakfı tarafından bir başarı ve tebrik telgrafı çekilmiştir.

İman Hakikatleri Etrafındaki Suallere CEVAPLAR

İSMAİL FENNÎ ERTUĞRUL

Sual : Allah inkâr edilebilir mi?

Cevap : Hayır edilemez.

Sual : Niçin?

Cevap : Çünkü önce vâcib bir vücûdu, sonra da ilel-l gâyeyi inkâr etmek lâzım gelir. Bu ise mümkün değildir.

Sual : Vâcib vücud ne demektir? (1)

Cevap : Vücud yani varlık ya vâcibdir ya da mümkündür Vâcib demek başkasından gelmeyip kendiliğinden olan vücuddur. Mümkün ise, başkasından gelen, başka bir sebebe muhtaç olan vücuddur.

Sual : Vâcib vücûdun inkârı niçin mümkün değildir?

Cevap : Bunun mümkün olmadığı şu delil ile isbat edilebilir. Meselâ diyelim ki, ben mevcudum, varım. Binaenaleyh bir şey mevcud demektir. Bir şeyin mevcud olması ise ezelden bir şeyin olmasını gerektirir. Çünkü mevcud olan bir şey ya kendiliğinden vardır ya da varlığını bir başkasından almıştır. Eğer kendiliğinden var ise onun vücudu vâciptir, zarûrîdir. Bu da Allahtır. Eğer mevcud, vücûdunu başka bir varlıktan ve o üçüncü bir varlıktan almışsa bu üçüncünün kendi vücûdunu ondan aldığı varlık zarûrî olarak vâciptir.

İSMAİL FENNİ ERTUĞRUL
1855 - 1946

ölçülerine göre bir muhdis (yaratıcı)nın vücudûna muhtaçtır. Binaenaleyh âlem de bir muhdise muhtaçtır. Bu muhdis de Allah Tealâ Hazretleridir.

b) — İmkân Tarikı :

Bu âlem mümkün vücudlardan meydana gelmiştir. Böylece mümkün olan şeylerin vücûdunu ademine tercih ederek onları vücûda getirecek bir müreccih, mûcid, bir müessir lâzımdır. İşte bu müreccih, mûcid, müessir Vâcib Tealâ Hazretleridir.

Birbirlerinin sebep ve neticesi olan mümkünat, mâziye doğru nihâyetsiz bir silsile teşkil edemez. Bu, silsilenin ondan hâriç bir vâcibde sona ermesi zarûridir. Meselâ: Bilfarz diyelim ki; bizim Dünya'ya gelişimize ana-babamız sebep olmuştur. Onlara da ana-babaları... Bu sûretle ancak bir noktaya kadar gidilebilir. Bir noktada durmak ve hakiki müsebbibi kabul etmek gerekir. Bu hakiki müsebbib de Allah Tealâ Hazretleridir...

c) — Hikmet ve maslahat yahut inayet-i ilâhiye tariki :

Bu âlemde aklı ve hakimleri hayrette bırakan sayısız menfaatler, hikmetler, bir takım maksatlara tamamiyle uygun vasıtalar görüyoruz. Bu âlemde abes yoktur. Her şey yerli yerinde yaratılmıştır. Meselâ: Hiç kimse diyemez ki; benim gözüm niye kaşımın altında yaratılmış da ayağımın altında yaratılmamış. Veya kollarım iki tane de bir değil. Veyahut ataklarım niye başımda değil. Bütün bunların tesadüfî olarak bu kadar mükemmel sûrette yaratılmış olmasını aklıselim kabul edemez. Binaenaleyh bunlar mutlaka bir Sani-i Hakimin kudretinin eserleridir. Bu Sani-i Hakim de Allah Tealâdır.

d) — İhtira ve İbda Tariki :

Aynı topraklar üzerinde bulunan aynı hava ve ışığa mâruz olan ve aynı su ile sulanan çiçekler; ağaçlar ve diğer nebatatta muhtelif şekiller renkler görülüyor türlü türlü kokular, lezzetler hissediliyor. Bunlar bazan birbirlerine tamamen muhalif olabiliyor. aynı maddelerden bu kadar muhtelif ve mütenevvi şeylerin husûle gelmesi mutlaka bir Sani-i Hakimin kudretinin eseri olduğunda aklı selim asla şekk ve şüphe edemez.

Bu delili biraz daha açıklayalım: Biz bu âlemdeki eşyanın hepsinin vâcib bir vücûda sahip olmayıp mümkün olduğunu, yani vücudlarını başka bir şeyden aldığını görüyoruz. Hattâ ileride beyan edileceği vechile bugün cisimlerin hepsinin kuvvetten neş'et ettiğini de biliyoruz. Eğer bu vâcib vücud olmasaydı; eşyanın bir aralık hiçten yani hiç bir mevcud ve kuvvet olmaksızın meydana geldiğini kabul etmek zarûreti ortaya çıkacaktı. Halbuki hiç hiçtir, yoktur; ondan bir şey vücuda gelmez.

---

(1) — Varlık yani vücud ikiye ayrılır. Vâcib vücud, mümkün vücud.

Vâcib vücud demek, yokluğunu düşünmek imkânsız olan, varlığı zarûri mevcuddur. Vâcib ya bizatihi (kendiliğinden) olur, ya da bigayrihi (kendi dışında başka bir şeyle) olur. Vâcib bizatihi, başka herhangi bir şey değil, bizzat kendisi nazarı itibara alınmak sûretiyle yok farz edilmesi muhal şeydir. Vâcip bigayrihi, başka bir şey kendisine izâfe edilmek sûretiyle yokluğu düşünüldüğünde bizi muhale götüren şeydir. Meselâ; Yanıcı ve yakıcı kuvvetlerin bir araya gelmesi neticesinde yanma bizzatihi olmayan; bigayrihi bir vâciptir. Yani kendisinden başka şeylerin bir araya gelmesi ile vücud bulmuş bir vâcibtir.

Mümkün vücûd demek, yokluğunu da varlığını da farzetmek muhale götürmeyen, varlığı da yokluğu da zarûri olmayan, vücûdu ile ademli vücudu müsâvi olan şeydir.

— Bir varlık mevcudsa bu varlık ya vâcib, veya mümkündür. Eğer varlık vâcib ise matlub hâsıl olmuştur. Bu varlık da varlığı kendisinden olan Allah'tır.

Şayet varlık mümkün ise, mümkünün bir vâcib vücudda son bulması zarûridir. Çünkü bizzat mümkün olanların her biri illete (sebebe) muhtaçtır. Bu illetin gerek aynı istikâmette sonsuz olarak devam etmesi, gerek nihayeti de olsa devir yoluyla meydana gelmesi muhaldir. Zira aynı şey kendi kendisinin hem illeti hem de malûlü olamaz. Yani hem sebebi hem de müsebbibi olamaz.

Allah'ın vâcib vücud olduğu kelâm kitaplarında mütekellimlerce çeşitli yollardan isbat olunmuştur :

a) — Hudûs Tarikı :

Bu âlem madde ile sûretlerden mürekkeptir. Madde ve sûret her ikisi de hadis yani evvelce yok iken sonradan meydana gelmedir. Hadis olan her şey akıl

---

KISA KISA..

HAYVAN VE MASON

Masonun biri ölmüş. Ölümden sonra dirilişe inanmadıkları için «sonsuzluk uykusu»na yatırmışlar. Mâhud gazetede, bu uyutma merâsiminde bulunanlara teşekkür ediliyor. Bu cins teşekkür ilânlarından nice hayır cemiyetlerinin, vakıfların, hayvan cemiyetlerinin aslında mason cemiyeti olduğu anlaşılır. Gördüğümüz Hânda da «Manning Vakfı»na hayvanları Koruma Cemiyetine teşekkür ediliyor. Manning Vakfının ne zaman nerede kurulduğunu ne iş yaptığını bilen varsa beri gelsin! Belki de Amerika'da kurulmuştur. Amerikan tüccarının, bir de Türkiyedeki masonların menfaatine çalışır. Hele mason mahfellerini mâsum kelimeler ardına gizlemeye ne demeli. Yardım sevmekten, mânevi cihazlanmadan dem vururlar. Hayvanları Koruma, derler. Ne hayvanları koruması!. Masonları koruma cemiyeti!... Mâhud ilânda kocaman harflerle bir de KARDEŞ'lere teşekkür ediliyor. Düşünün bir kere: Herifler mason olmıyanı kardeş bilmez! Ama mahfele girince Mişon, Tuncere... Aleksi, Tanju'ya kardeş olur...

Evet hayvanları koruma, bahâne... Asıl maksat masonları gizleme... Masonları semirtme...

TESETTÜR KANSERİ ÖNLER

Televizyondan bir sürü abur cubur, ipe sapa gelmez gürültü ve çirkin manzaraların yanısıra zaman olur hak kelâm da işitiriz. Ortaşarkta deri kanserinin yaygınlaşma sebebi açık-saçıklık imiş. Dünya Kanser Araştırma Merkezi bu kanaate varmış.

Bildiğiniz gibi Ortaşark milletleri müslüman. Müslümanlar bol ve giyimi rahat urbalar içinde gezerler. Hele İslâm kadını, Allah'ın tesettür emrine uyduğundan, eller ve yüz dışında vücûdunun her yanı kapalı bir zarâfet timsalidir.

Fakat bugün batı taklitçiliği bütün Ortaşark'ı sardı. Kadınların açılıp saçılması «yaşam koşulu» oldu. İslâm erkekleri dapdaracık «giysi» kara olmayacak içinde mahpus! İnkılâp yobazlarınca, şalvar, yakasız göynek giymek ayıp...

Ve işte, şimdi işitiyoruz ki, İslâm kadınının hudûdullah'ı aşması, «örtün!» emrini dinlemeyip açılması, ukbâ'ya varmadan Dünya'da tecziyesine yol açıyor. Güneşin şualarına haddinden fazla mâruz kalan deride kanser hastalığı başlıyor.

Türkiye'de içtimâî mânâda asıl kanser beyinde. Türkiye'nin derdi beyin kanseri. Memlekette ki güdücü, yön verici, idâreci takım batı taklitçiliği denen ruh kanserinden kurtulunca... Veya illetsiz sağlam nesiller yetişince... İşte kurtuluşumuz o gün.

Yahya Efendi Dergâhı'nın Son Şeyhi

ABDÜLHAY EFENDİ'NİN MEKTUPLARI

ABDÜLHAY EFENDİ KİMDİR?

Beşiktaş'tan Ortaköy'e giderken Çırağan sırtlarında bina edilmiş bulunan **«Yahya Efendi Dergâhı»nın** son şeyhi Abdülhay Efendi sadâttandır. 1202 yılında İstanbul'da doğmuştur. Büyükbabası **Şerif Ali** Mekke'den kalkarak İstanbul'a gelmiş ve bir müddet Aksaray'daki **«Oğlanlar Tekkesi»**nin şeyhiliğini yapmıştır. **Sonradan** Tosya'ya nakl-i mekan ederek buradaki Kadirî Tekkesi şeyhi İsmail-i Rumî Hazretlerinin evlâtlarından biriyle evlenmiş ve tekrar Mekke'ye giderek oraya yerleşmiştir. Kendisinin Mekke'de doğan Fikri adındaki oğlu Abdülhay Efendi'nin babasıdır. Fikri Efendi, Mısır'a yerleşerek askerlik mesleğine intisap etmiş ve albaylığa kadar yükselmiş ise de, bir rûya üzerine İstanbul'a gelip **«Kaygusuz Baba Dergâhı»na** intisab etmiştir. Sultanahmet'teki bu dergâha uzun müddet kırba ile su taşıdığından kendisine **«Kırbacı Baba»** adı takılmış. Bütün bu hizmetlerine rağmen dergâhının şeyhi kendisini üçbuçuk sene yanına almamış! Fakat birgün şeyhin bir köpeğin önüne atılan artıklarını onunla birlikte teberrüken yemeye teşebbüs edince bu hali gören Şeyh Efendi onu kendisine halife yapmış ve Fikri olan adını **«Sürûri Fikri»** şekline koymuştur.

Sürûri Fikri Efendi bir müddet bu tekkede kaldıktan sonra Zeyrek Yokuşu başındaki yanık **«Ümmü Gülsüm»** Camiini tâmir etmiş ve Mısır kuyumcularından birinin Zeynep Hanım adındaki kızıyla evlenmiştir. Abdülhay Efendi bu evlilikten doğmuş olup üç aylıkken babadan yetim kalmıştır. Anası oğlunu alarak Ümmü Gülsüm Camiinin meşrutasına taşınıp yerleşmiştir. Meşruta yıkılıp ortadan kalmışsa da bu câmi hâlâ mecvuttur.

Kadiri ve Nakşî idi. 1961 yılında İstanbul'da vefat etmiş Yahya Efendi Dergâhı'nın mezarlığına defnedilmiştir. Rahmetullahi aleyh. Kendisi aslen Kadirî, meşreben Nakşî olduğunu söylemiş. Üveysî şeyhlerdendir. Son Nakşî şeyhlerinden Gümüşhane Şeyhi İsmail Necati Efendi'den icâzet almıştır. Henüz 18 yaşında iken babasının tâmir ettirdiği Camie imam olmuştur. Bir taraftan da Baytar mektebinde ayniyat muhasipliği yapmaya başlamıştır ki; bilâhare buradan tekâüd olarak ayrılmıştır. Gayet faal, son derecede müttekî bir zat idi. Sofrasına bir fakir olmadan oturmazmış. Peygamber Aleyhisselâtı Vesselâm Hazretlerinin isimleri geçtiğinde derhal toparlanır ve sâlat-û selâm getirirmiş. Yakınlarının ifade ettiğine nazaran hiçbir gece teheccüd namazına kalkmadığı görülmemiş.

Soyadı kanunundan sonra **«Öztoprak»** soyadını almıştır. Hz. Ali'nin Resulullah (S.A.V.)nin verdiği **«Ebû Türab»** isminden mülhem olarak **«Atatoprak»** almak istemişse de o zaman **«Ata»** kelemesini soyadı olarak kullanmak yasak dendiğinden Öztoprak soyadını almıştır.

Fars'ça ve Arapça bilirdi. Fıkhî ve tasavvufî mevzularda engin bir bilgiye sahipti. Bu sütunlarda O'nun muhtelif vesîlelerle ihvan ve yakınlarına yazdığı mektuplardan seçme parçalar okuyacak ve derin fıkhî ve tasavvufî bilgisine hayran kalacaksınız...

Küçük yaşta annesinin gayretiyle hıfzını ikmal eden Abdülhay Efendi, ciddi bir medrese tahsili de görmüştür.

SEBİL

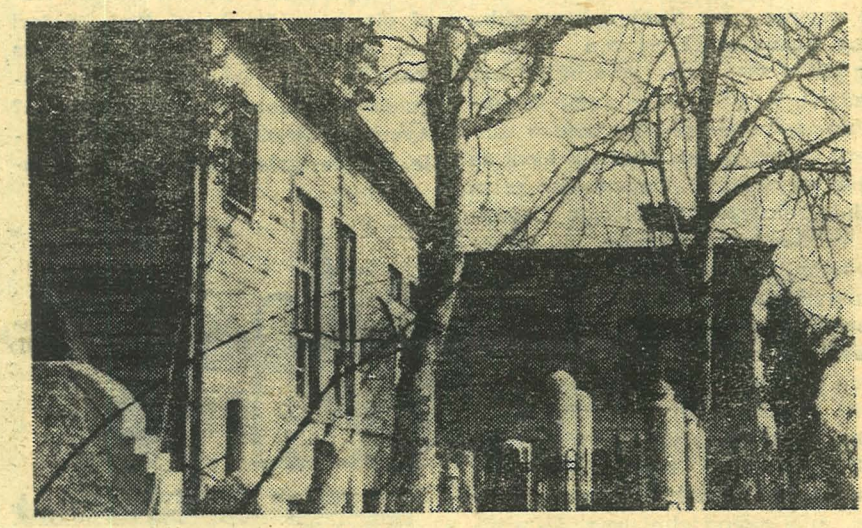

«Yahya Efendi Dergâhı»ndan bir görünü

ÜMİD

Ümidsizlik kadar fena bir şey yoktur. Ümidsizliği din irtibatının za'fı tevlid eder. Dinine merbut bir müslüman, Cenab-ı Hakkın kullarına, ana ve babadan daha erham ve eşfak ve eltaf olduğuna kuvvetle kani'dir ve şu kanaatıyla en dar ve muzlim zamanında bir sabah hayır ve saadetin tuluûna intizardan geri kalmaz. Ve şu intizar onun müzayaka anlarının teselli içinde sür'at-i seyrine sebep olur. Şu âlemde herhangi bir halin devamı muhaldir. Vazifeye irtibat ile ileride Allahın lûtuf ve inâyetiyle hayırlı günler görülür.

Bugün tanınmış yüksek simâlar hep böyle yetişmiştir. Hulâsa insan, şu hem ve gam gömleğini çıkarmak için gayret etmelidir. Mukadder ne olacak ise, o olur, demeli, fakat teşebbüsten, çalışmaktan da geri kalmamalıdır. Vâkıa, ağlamayan çocuğa süt verilmez, amma çocuk kısmetli olursa, annesinin göğsüne inen süt fazla olursa, iztıraptan kurtulmak için çocuğun ağlamasına hâcet görülmeden meme ağzına dayanır. İnsan mütevekkil olmalı. Tevekkül edenin yaveri Haktır. Naşad gönül bir gün şad olacaktır!.

Emin olmalı ki, enfas-ı hayat mahduddur. Nefes tamam olmayınca en mühlikeler, en müşak ve mihen-i esbab onu öldüremez. Yalnız tedbirde kusur etmemeğe mehmâemken çalışmalı. İnsan her ânda itidalini muhâfazaya çalışmalıdır. Şuna da kaniim ki; fazla mütevekkil ve sabûr olanlarda, arzu olunmıyacak şeyin vukuu pek nâdir olmaktadır. Müteredded ve zaif-ül kalb olanlarda ise, bilâkis o kadar tedâbire karşı pek çok hadiseler meydana gelmektedir. Tekrar ediyorum, şuna inanmalı veyahut telkin ile zorla kendimizi inandırmalıyız ki; ömür enfas ile maksumdur. Bu böyle olduğu gibi, hayat sahibi her ferd, her ne kadar gerek refah, gerek müzâyaka, gerek sıhhat, gerek maraz, gerek fakr, gerek zaruret, gerek gülüş, gerek ağlayış bütün tekdiğerini nakıs ahvâle ve hâdisata mâruz, müstaid hattâ mahkûm olarak şu âleme gelir. Seyrini takib eder, nihâyet hatimesine erer, yürür, gider. Şu sözlerimi de yanlış anlayarak esbabı, inkâr eylediği zehabında bulunulmasın. Hayır kat'iyyen hayır!..

İki âlemde müstebbib bildim
Zatı Mevlâyı,
Veli, esbaba rabt etmiş, hem
âlayı, hem ednâyı..

Esbab inkâr olunmaz ve ondan tegâfül de edemeyiz.

Fakat fazla tesir de göremeyiz. Teşebbüs, her türlü îfâsı mümkün tedâbir ve esbaba müracaatla beraber, artık rahatını kaçıracak derecede esbaba rabt-ı kalb etmemeli. Olacak, muhakkak olur. Meme çocuğu sabırsız olup avazı çıktığı kadar haykırarak muradına erdigi zannolunmakta ise de, uslu ve sabırlı çocuk ta herhalde kendisini doğuran ve meydana getirenin onu bırakmıyacağına emin olarak kendini beyhûde üzmezse, ona da koşulur ve sütü verilir. Ve herhalde unutulmaz ve bir de «Ne iyi çocuk, melek gibi» diye bir de nam kazanır. Daha fazla sevilir.

Diğeri ise; pek fazla iz'aç ettiği için bazan aksülâmel yapar da «Karın ağrısı, yetişme, patla!.» gibi sözlere mâruz kalır, üzülür, bozulur, bazan da üzüntüden daha fazla hastalıklara da müptelâ olur. Tabii şu sözlerim vekâyi-i hâli kendi görüşüyle görenleri tatmın etmez. Fakat daha ziyade dûrbin olanlara, şumûllü görebilenlere, kaderin müessir olduğuna inananlara, pek muhik gelir. Hulâsa; ortada yok olan görülür, fakat yokluğu yapan bir kader ve o kaderin müessir olduğuna inananlara da pek haklı gelir. Kadere inanan, sahib-i akıl ve iz'andır. O, hayatın her cilvesinde metin olur. Sabır ve tahammülle, ezâ ve cefâ, belâ zamanlarında da teselli bulur. Şu teselli, fazla üzülmemesini de intac eder, safa zamanlarında da kendini kaybetmez, haddini aşmaz.

Şunu bilmeliyiz ki, hakka dönmek ve esbabına gitmek için zaman ve mekâna intizar doğru değildir. Her nefeste Allaha vuslat yolu vardır. Şunu, bunu düşünmiyerek hakka ric'at edenlere tevfik hemen rehberlik eder. Düşman zann edilenler, hakkın ilhamıyla dost kesilirler!

GÖZ Oldur ki hakkı göre..
Salâhaddin Eş

GELECEK SAYIMIZDA

DİL ve EDEBİYAT

KİTAP TAHLİLİ :

BATILILAŞMA İHÂNETİ

Dergâh Yayınları Hareket Kitapları serisinin ilk eseri olarak D. Mehmed Doğan'ın «Batılılaşma İhâneti»ni neşretti. Eserin tahlili ayrı bir mevzu.. Bu eserin basında çeşitli akisleri oldu. Bunlardan biri Cumhuriyet Gazetesi'nin O. Akbal'ındandı. Birşeyler yazdı ama ne yazdığını anlayana rast lıyamadık. Turistler, Boyacı, almanya'dan gelmiş birisi, vapurun hali ve arada bir kitap'dan birkaç lâf. Kitap mı tahlil ediyor roman mı yazıyor ne yapıyor, bir türlü anlıyamadık... Ama karmakarışık yazının sonunda bir küfür var. Eserin anlattıkları hakkında bir tahlil, bir münakeme ve tahlil gibi birşeyler aramak boşuna zahmetti. Zaten o karmakarışık hava da kitap mı okunur? Almanya'dan gelen işçinin sululuğundan, turistin ukalâlığı vurdumduymazlığından mı bahsediyorsun; yoksa kitaptan mı? Zaten okusaydın bir iman ve irfanın zirvesinden Avrupa'yı süzen Osmanlı'nın «vekar»ını nasıl yitirdiğini batılılaştıkça turistin ayağını yalıyacak kadar nasıl soysuzlaştığını görürdün. O adamı siz soysuzlaştırdınız ve günah defterinizi düren Batılılaşma İhâneti»ni de sözüm ona tahkir ediyorsunuz. Ama hayret etmiyoruz. Sizin gibilerin şimdiye kadar o kendi küçük burjuva Dünyası'nın dışında bir eseri menfi ama efendice tenkid ettiğini gördünüz mü? Ne diye böyle seviyeli eserleri suna buna gönderirsiniz?

Mete Tuncay ın haftalık Sanat dergisinde yaptığı tenkid'e gelince... Mete Tuncay bir üniversite mensubu... Kitab'ı dikkatlice okuduğu belli. Yukarıdaki zât gibi öyle uyuyarak okumamış, ve hatta şöyla diyor: «... Bu ortamın sonuçlarından birisi de artık akıllı bir sağımız olmasın. Irkçı-Türkçülerden değilse bile İslâmcı-Gelenekçilerimizden seviye, vasıflı sesler yükselmeye başladı. Mehmet Doğan'ın eleştiri denemelerini, bu bakımdan gerçek bir hoşnutlukla karşılamamız gerekir» Bu cümleler çizginin solundaki iki insan arasındaki farkı gösteriyor... Biri kendini sol zannediyor, diğeri hakikaten solcu... Böyle efendice girişle başlayan bir yazıya diyecek bir söz yok gibi... Ama

Tenkidinde şöyle diyor Tuncay: «... Bir kişiyi putlaştırmanın ne gibi aşırılıklara vardırıldığını ve tantanalı sözlerin gerisinde halk için ne kadar az şey yapıldığı, Doğan'ın kitabında büyük bir açıklık ve cesaretle ortaya koyuyor», «... batılılaşma tarihimizin gülünç/acıklı yanlışlarla dolu olduğu kuşkusuz» Bütün bu sözlerden sonra ilâve ediyor: «Fakat halkımızın yaşamını sürdürebilmesi için çağdaşlaşmaktan başka çare varmıydı? İslâmcılıkla nereye kadar gidebilirdik? Bunca petrolleri olmasına karşın Araplar nereye varabildiler? Yoksa biz de İslâm'ın nuruyla Türk'ün gücünün eşsiz bileşiminden falan mı dem vuracağız?» işte burada sayın Tuncay'ın Akbal'dan bir farkı kalmıyor. Biz «aman ne oluyor öv şu eseril.» demiyoruz. Ondan bir ilim adamı tavrı bekliyoruz. «Çağdaşlaşmaktan başka çare var mıydı?» sözünü siz kendinize sorun, bize değil! Çağdaşlaşmak Atatürk ekber demek mi? Giyim-kuşam demek mi? Arşiv vesikalarını 3,5 kuruştan satmak mı? Çeşmelerin üstündeki kitabeleri yıktırmak mı? «Aman Bizans uygarlığının (!) eseridir» diye 22 cami'nin minaresini bir günde yerle bir etmek mi? Tercüme kanunlarla bir yılan ap'ayrı hüviyetinde bir millete hükmetmek mi? Yoksa «vay namussuzlar! demek şapka giymiyorsunuz!» diye şehirleri topa tutmak mı? Sayın Tuncay «siz bir ilim adamı ünvâniyle konuşun, sokağın diliyle değil! Çağdaşlaşma kelimesinin temelinde ne yatıyor? Bu sihirli ismi gerekleştirmek için neler yapıldı? Bunların cevabını sizin araştırmanız gerekirdi!... Sonra, ne demek «Yoksa bizde İslâm'ın nuruyla Türkün gücünün eşsiz bileşiminden falan mı dem vuracağız?» Güya alay mı ediyorsunuz? Bu sözlerinizin hissî olmaktan öte hangi ilmî değeri var Allah aşkına?.. İslâm'ın nuruyla Türk'ün eşsiz gücünün bileşimi, Selçuklu ve Osmanlı meydanda değilmi? Avamdan birisinin —bin yılı harfiyle, diliyle anlayamaz hale geldiğin-

den bu yana— küfüretmesinde küstahlıklarda bulunmasında cehalet denen bir mazeret bulabiliriz... Ama siz ilim adamı olduğunuzu iddia ediyorsunuz, bu ne biçim uslûp? Sonra hiç gazete okumuyor musunuz? Arap petrol babalarının Amerika, İngiltere banka larında ne kadar milyonları var... Eğer kullanmasını bilselerdi neler olurdu; O kapitalist Dünya neye dönerdi... Kubilay ve 31 Mart masallarından başı dönmüş Cumhuriyet çocuklarının lâubaliliği ile solculuğun izdivacından yeni bir aydın (!) sınıfı doğdu... Sevsinler, batıcılığa karşıymışlar!...

Ah, ne olurdu böylesine güzel bir kitapta karşı olduğu zihniyetin icadkerdesi olan asâletsiz kelimeler kullanılmamış olsaydı!... Nedense, artık tarih ve iman şuuruna bağlı kimseler bile lisanda devrimbazların dümen suyunda gitmekten kurtulamıyorlar.

SENÂ'dan

Niyaz

Nedir, küçük bir tohumun kaderi?!...
Nedir?...
Kim görebiliyor bakınca ona,
Acep bir tohumcuk neye gebedir?!
Neden sır vermiyor kader insana?!
Rabbim!...
Kat kat esrar perdesi altında kalan,
Her şeyin üstünde sathî ve yalan
Bir kabuk aldatıp beşeriyeti,
Bir bileği taşının çarkından çıkan
Kıvılcımlar kadar,
Fâni,
Ömürsüz,
Cılız,
Işıklarla avutup gider!...
Üstelik vermişken nice peygamber,
Enbiya,
Evliyâ,
Mechûlden haber,
Kaderin kapısı kilitli hâlâ!...
Her şeyin derûnu gizli bir mahzen!...
Kader lüffederse yaban incirlerine,
Kayalar üstünde bir hayat verir!...
Eğer, dilemezse, O, bir tohumu
Bir tırtıla veya kuşa yedirir!...
Hem de...
En münbit toprağın olduğu yerde...
Çünkü her tohum,
Gebe değildir başka bir ferde:
Yalnız kendi nefsini taşır bazısı,
Ama öyle yazılmışsa yazısı,
Kimi bazan milyonları yüklenir
Ardından neslinin ummanı gelir!...
İnsan da bir tohum...
His de...
Fikir de...
Eğer bunlar için,
Rabbim diler de,
Engin bir bereket takdir ederse,
Neye bâliğ olur herbiri en son,
Kim sığdırabilir bunu idrâke?!...
Hiç kimse!...
Hiç kimse!...
Âciz bir kulun olduğuma bakmayıp Rabbim...
Nasıl bir davâya giriştim, amân!.
Fakat ümmid ederim,
Sâhib-i kerem olan,
Senden,
Salâh-ı hâl eyleyip bana ihsan...
Sonra bütün his ve düşüncelerimi.
Şerefli rızan,
İle kılıp me'lûf ve berâbe.
Ve kendine dost olarak seçtiğin
Büyük peygamberler,
Hakkında izhâra çalıştığım.
His ve fikirler,
Senden,
Engin bir ilhama mazhar olsun, dilerim...
Ve içine derceylediğim kelimelerin
Bihudud bereket olsun kaderimde,
O'nun ümmetiyle birlikte,
Bu fakire de,
Öyle bir imanlı tesellül bereketi ver ki;
Ardından iman kafileleri
Tâ ebediyete varsın!...
Rahmeti her şeyi aşmış olan sen,
Kerem sâhibi Allahsın!.
Lütuf sahibi Allahsın!...

KADİR MISIROĞLU

İSLÂM YAZISINA DÂİR

İSLÂM YAZISI MI, ARAB YAZISI MI?

İ. Hakkı Konyalı

1. Cumhurreisi M. Kemal Paşa Dolmabahçe Sarayında bir tarih kongre ve sergisi düzenlemişti. Bu kongreye Paşa'nın dil ve tarih görüşlerini tasvib eden bazı batılı müsteşrikler ve türkologlar da çağırılmışlardı.

Bu sırada, eski yazımız atılmış bunların yerine lâtin asıllı yeni harfler kabul edilmiş bulunuyordu. Eski harflerimize «**A r a p y a z ı s ı**» damgası vurulmuştu. Bizim eski yazımıza «**A r a p y a z ı s ı**» değil, belki, Araplar'ın ve Müslümanlar'ın kullandıkları yazıda, daha doğru bir tâbirle «**İ s l â m î Y a z ı**» veya «**İ s l â m Y a z ı s ı**» demenin daha doğru olacağı kanaatindeyiz. Bunun ilmî sebeplerini kısaca şöyle izah edebiliriz:

İslâmiyet doğmadan bir müddet evvel Araplar, Irak ve Şam taraflarının kullandıkları yazıları öğrenmişlerdi. Arapça, «Nabatça, Kaldece ve Kesdanice» de denilen yazı ile, Süryanî ve İbranî hattı ile yazılırdı. Bu yazılardan Nabatça, Araplar'da İslâmiyet'in gelmesinden sonra da devam etti. Bunların birincisinden «neshî» ikincisinden ise «**K û f e**» şehrine nisbetle «**K û f î**» Yazı doğmuştur. Araplar'ın millî bir yazıları yoktu.

Irak'da bulunan Süryânî'ler, Süryani Dili'ni çeşitli şekillerde yazarlar «**S a t r a n c e l î**» adını verdikleri bir yazıları vardı ki; mukaddes kitabı bu yazı ile yazarlardı. Araplar bu yazıyı İslâmiyet'ten evelki 1. asırda aynen almışlar ve geliştirerek bundan Kûfî adını verdiğimiz İslâmî yazı çeşidini meydana getirmişlerdir. Gerçekten, bu iki yazı birbirlerine pek çok benzerler. Bu yazıyı Mekke'de ilk defa olarak Hz. Muaviye'nin babası Ebu Süfyan'ın kızkardeşi Sahba'nın kocası Besr-i Kendî getirmiş ve birkaç Mekke'liye öğretmiştir. İslâmiyet doğduğu zaman Mekke'de Kureyş'ten yazı bilenler var idiyse de, sayıları 15-20 kişiyi geçmiyordu. Bunların çoğuda ashabdan idiler. O sırada yazı yazabilen arasında şunlar vardı:

Hz. Ali, Ömer, Talha, Osman İbn-i Said, Yezid İbn-i Süfyan, El-Ala-İl-Hadremi, Hatıb oğlu Ömer, Saad oğlu Abdulah, Cüheym, Muaviye, Ebu Süfyan...ilh.

Hz. Peygamber'in harplerde alınan esirlerin yazı bilenlerini, beherinin bunu on müslümana öğretmesi şartıyla azad eylediğini tarihler kaydeylemektedir.

Raâşidîn Halifeler ve Emeviler zamanında Kur'an-ı Kerim, Kûfî hattı ile yazılmıştır. İslâmiyet'in ilk devirlerinde Katba adında maharetli bir hattat yetişmiş, kûfî hattından dört ayrı çeşit yazı icad etmiştir. Bu yazılar, birbirlerinden doğmuştur. Kutbe Emeviler için mushaflar yazmıştır. Abbasoğlulları Devleti'nin ilk zamanlarında Aclon oğlu Dahhak adlı bir hattat daha yetişmiştir. Bu zat Katba'nın yazılarını daha mütekâmil bir hale getirmiştir. Daha sonra, Hammad gibi daha başka hattatlarda yetişmiştir. Bunlar yazıyı geliştirdiler. Abbasi Hilâfeti'nin ilk zamanında gelişmeye başlayan bu yazıdan nihayet 12 çeşit yazı meydana gelmiştir. Hattatlar, yazıyı dinî bir vecd içinde geliştirip güzelleştirmek hususunda adeta birbirleriyle yarışa girmiş gibi idiler. Bu sûretle yazının çeşitleri daha sonra yirmiyi aşmıştır. Ancak, unutmamak gerekir ki, bunların hepsi de kûfî yazısından doğmuş olup onun husûsiyetlerini taşıyorlardı. Nebatî denilen yazı resmî olmayan işlerde kullanılırdı. M. 936 (H. 328) yılında ölen İbn-i Mukle bu yazıyı daha iyi bir şekle sokmuş, süslemiş ve resmî işlerde kullanılmak üzere devlet dairelerine sokmuştur. Medeniyet-i İslâmiye Tarihi müellifi Corci Zeydan, bütün tarihçilerin bu mezvudaki kanaatlerine karşı çıkarak şöyle demektedir:

«Gerek, kûfî ve gerekse Neshî (Nabati) yazı İslâmiyet'in başlamasından itibaren Araplarca mâruftu. Kûfî yazı Mushaf ve o gibi şeylerin yazılmasına, neshî veyahut nabatî yazı da muhabere ve başka şeylere tahsis edilmişti. İbn-i Mukle ancak neshî yazıyı mushafları yazmaya yarar sûrette güzelleştirmiştir. Neshî yazı zaman geçtikçe birçok şubelere ayrılmıştır. Araplar'ın kullandıkları yazıların hepsi kûfî, neshî yazılardan kûfe menşeli yazılar doğmuştur.»

Çeşitli yazıların ana ve asılları bu iki yazıdır.

Bunlar hatatların elinde öyle tekâmüle uğramışlardır ki, buna «**A r a p Y a z ı s ı**» değil «**İ s l â m Y a z ı s ı**» denebilir. Çünkü,bu yazıyı gelip geçen bütün müslüman devletlerin hattatları kullanmış ve onu kemalinin zirvesine ulaştırmışlardır. Gerçekten, bilhassa Osmanlı Hatatları bu vâdide son derece de takdire şayan başarılar elde etmişlerdir. Bu sebeple İslâmî yazı İslâm Medeniyeti'nin başında yer alan bir mevki kazanmıştır. İslâm Medeniyeti dışında hiçbir medeniyet güzel sanatlar vâdisinde böylesine muhteşem bir san'at kolu tesis ve ibda edememiştir. Bu yazı sûratle yazılmaya son derece de elverişlidir. Dünya milletlerinin hiç birisinin yazısı «**İ s l â m Y a z ı s ı**» kadar güzel olmadığı gibi o derece de kolay ve sür'atli de yazılmaz.

(Devamı haftaya)

TÜRKÇE'YE SÛİKASD

Giriş

Bin yıldır, kullanageldiğimiz ve lisanımızda çeşitli incelikleri bulunan kelimeleri «menşe itibariyle Türkçe olmadıkları» esbab-ı mûcibesiyle terk ederek bunların yerlerine ya kadîm Türkçe'den tabii ömrünü tüketerek ölmûş kelimeleri, veyahud da hiçbir ilmî esasa dayanmadan gelişi güzel uydurulmuş nevzuhur birtakım gûya mukabillerini icad ederek ikâme etmeye çalışmak, Türkçe'ye ve Türk kültürüne tam manâsıyla bir sûikasttır. Bu yüz yılı aşan bir zamandan beri Türkiye'mizde İslâm'a karşı tevâli eden umûm' sûikastin bir cüz'ünden başka bir şey değildir. Ancak, ne yazıktır ki; İslâmî vecd ve heyecanı terennüm eden bazı yazarlarımız da, Türkçe'ye karsı girişilen bu sûikasdin dümen suyunda gitmekten kurtulamamaktadır.

Gerçekten, ilk ortaya atıldıkları sırada tamamen gayri me'nus telâkki olunarak alaya alınan birçok kelimenin, az bir zaman sonra «artık umûmîleştiği kanaatine varılarak» sağcı mevkutelerin baş köşelerinden, minber ve vaaz kürsülerine kadar her yerde iltifata mazhar olduğu görülmektedir.

Nasrettin Hoca'nın «Şuna değdi, buna değmedi.» mantığıyle yalamaya koyulduğu karpuz kabukları hikâyesini hatırlatan bu tutum, bir takım köksüz ve asâletsiz kelimelere, onları icad ve tervic eden İslâm düşmanlarının dahi sağlayamadığı desteği sağlamakta ve bunların umûmîleşmesini temin eden asıl müessir rolünü oynamaktadır. Bu mes'elede, İslâm'a ve mâziye bağlı olmanın mantık âlçüsünü teşbit edememenin ve edilebilse bile bunu tezatsız bir sûrette yaşıyamamanın bir sârî illet gibi bütün efrad-ı milleti -az veya çok- şumûlüne aldığı muhakkaktır. Türkçe'nin gramerine, kelimelerin incelikleriyle tarih içinde iktisab edip yüklenegeldikleri manâların kûnhüne hakkıyle vâkıf olamamak ve bir de gûya ileriye doğru giden bu cemiyette geri kalmış gibi gözükmemek his ve arzusunun mâkesi olan bu sakat tutumdan kurtulmadıkça çok kısa bir zaman sonra Mevlûd gibi, Yunus Emre ve emsallerinin ilâhîleri gibi dinî heyecan terennüm eden en harc-ı âlem metinlerin dahi anlaşılmaz bir hale geleceği muhakkaktır. Zira, lisanımızda boykot ilân edilen ve nisyana terkedilen kelimelerin büyük ekseriveti, arapçadır. Arapça kelimelerin lisanımıza intikalinin sâiki ise, İslâmdır. Cemil Meriç üstâdımızın gayet yerinde bir teşhisle; «Lisanımızdan tardedilmek istenen kelimelerin kabahati (!) menşelerinin Kur'an olmasıdır!» Fakat düşman için red ve boykota sebeb teşkil eden bu vasıf müslümanlar için bir tervic ve rağbet sebebi olmalı değil midir?!...

Bu sütunda, her hafta sizlere, Türkçe'nin marûz kaldığı korkunç sûikasti bütün şumûlüyle anlatmaya çalışacağız. Şuna inanıyoruz ki; burada izhar edeceğimiz düşüncelere imza koymayacak hiç biriman ehli tasavvur edilemez! Ancak, Müslümanlar bu mes'ele üzerinde lâyık-ı veçhile durup düşünmemişlerdir. Ayrıca dilin nescini teşkil eden asîl kelimelerimize karşı düşmanlarımızın tatbik ettikleri amansız boykotta tezâhur eden inat ve ısrarlarına mütekabil olarak aynı metotla hareket etmenin ölçüsü henüz ortaya konulamamıştır. İşte gelecek sayımızda bu umûmî «giriş» kısmından sonra bu mesele üzerinde duracak ve bu ölçüyü vermeye çalışacağız.

Kadir Mısıroğlu

Sebil

TARİH

KUVA-YI MİLLİYENİN KADIN

«Tanzimatla aralanan kapıyı ardına kadar dayamaya niyetli bir kadroya münakaşa edilmez bir güç ve otoritesağlayabilmek için bâtıl batılılaşmanın emrine girmeyenlerin hizmetleri kasden kalın bir nisyan perdesiyle örtülmüştür. Bunların başında da din adamlariyle mestûre analarımız gelmektedir.»

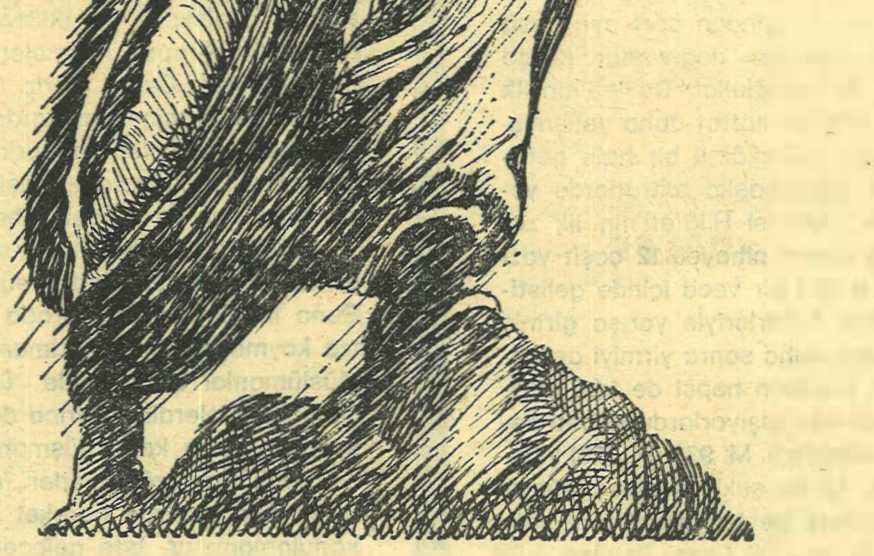

Giriş

İslâm'ın dâveti umûmîdir. O, bütün âleme yayılmak ister. Rabbin, herkes tarafından mutlak gerçeğine uygun bir sûrette bilinmesini ve ibâdetle yâd olunmasını temin etmek gâyesini güder. Kur'an-ı Kerim, insanoğlunun yaradılışındaki ilâhî maksadı böyle belirtir. Bu husus, İslâm'ın ayrıca «cihad»ın yani hak için mücadelenin de gereğini ortaya çıkarır. Cihad ferdî ve içtimâî her türlü inanış ve davranışı, bütün zaman ve mekânlara şâmil olarak İslâm'ın mantığına tâbi kılmak gayretlerinin adıdır.

İslâm'ın böylesine şümullü bir mücadele ufku açması O'nun bütün tarihleri boyunca hayatlarını cihangirlik davâsına tahsis etmiş bulunan büyük Türk Milleti'nin asîl ruhuyla tam bir ahenk ve beraberlik içinde kaynaşmasını sağlamıştır. O derecede ki; Türkler'in milliyetleri ile diyânetleri çok kısa bir zaman sonra âdeta aynîleşerek birbirine mütedâhil bir hale gelmiştir. Kur'an'ın telkin eylediği dünya görüşünü, mâverâünnehir'de ruhlarının derinliklerine kadar sindiren Türkler, bundan böyle keskin kılıçlarıyla bükülmez pazularını o yüce imanın emrinde seferber etmişlerdir. Onların cihangirlik meyilleri, artık cihadın ulvî heyacanına dönüşmüştür. İhtimalki; Cihan tarihinin en mes'ud hadisesi budur. Zira Müslüman Türkler, yeni imanlarının heyacanıyla san'at ve siyâset sahnelerinde aşılmaz irtifalar tesis etmiş ve tarihimizi millî mefâhirimiz olan pek büyük adlî ve insanî davranışlarla doldurmuşlardır. Bunlar, garazkârlıktan ârî düşünebilen her üstün vasıflı adamın candan takdirlerini celbetmiştir. Gerçekten Onyedinci Asır ünlü İtalyan Filozofu Canpanellâ şöyle demiştir :

« — Güneş ülkeyi yer yüzünde bulmak mümkün mü? Fikir hürriyetine, vicdan hürriyetine, Lisan hürriyetine ilişmeyen Türkler'in mevcûdiyeti- hiç olmazsa yarın- böyle bir ülkenin var olacağını bana zannettiriyor. Mademki; düşünceyi zindana koymayan, hakikat sevgisini zincire vurmıyan bir millet, o cesur ve âdil Türkler var, üzerinde yalnız hakikatın, adâletin ve hürriyetin hüküm sürdüğü bir GÜNEŞ ÜLKE (Civitas Solis) neden vücud bulmasın...»

Canpanellâ'dan aşağı yukarı üçyüzyıl sonra yani Yirminci yüzyılın başında her taraftan üzerimize saldırıldığı iftiralar yağdırıldığı bir sırada diğer bir ecnebi olan Piyer Loti de biz, -hem de kendi dindaşlarına karşı- şöyle müdafaa ediyordu :

«Türk âsilidir. Yapma olmıyan, gösterişi bulunmayan bu pek yüksek asâlet ona, tabiatın hediyesidir. Sadelik içinde ihtişamı, sükûnet içinde belâgati, zarif bir durgunluk içinde duygulu bir hayatiyetle ve pırıltılı bir hayat içinde kibâr bir hakikâti hissettiren yegâne mevcut Türklerdir. Şark, hülya ve efsâneler âlemidir. Türk, o rengârenk âlemin gözüdür, ve üslubu dolmuştur. Millî bünyeyi alabildiğine tahrib eden ve devletimizi 1911 Trablusgarb (Libya) Harbinden Millî Mücadele dediğimiz Türk-Yunan Harbine kadar üst üste binbir bâdireye sürükleyip tüketmiş bulunan bu yanlış tutum, yani batıcılık, batırıcı rolünü oynamaya -maalesef- hâlâ da devam etmektedir. Zira, kurtuluşun maddî ve askerî safhası -nisbeten- tamamlanmış fakat fikri ve manevî safhası tamamlanamamıştır. Hattâ, aksine bir tecelli ile eldeki mevcut manevî kuvvet kaynakları da maddî terakki nam ve hesabına tahrib ve imha edilmiştir. Bir manâda «soğuk harb» teşkil eden bu mücadelenin el'an bile içinde bulunmaktayız.

Şurasını da ifade etmeden geçmiyelim ki millî mücadelenin askerî safhası bir tek şahıs mâl edilmek istenmektedir. Halbuki bu doğru değildir. Millî Mücadele bütün bir milletin eseridir. Genci, ihtiyarı, erkeği ve kadınıyla!... Evet kadınıyla!... Zira beş asır idâremiz altında esir yaşamış bulunan şımarık elen çocuklarının sırtlarını sıvazlayan İtilâf Devletleri'nden kuvvet ve cesaret alarak Sakarya'ya kadar gelebilmeleri millî gururumuzu son derecede rencide eylemişti. İman, vatan ve cihad gayreti yeniden tuğyan eden milletimiz, yediden yetmişe silâha sarılmıştı. Düşmanı, vatanın harim-i ismetinde boğmak vazgeçilmez bi millî emel haline gelmişti

Hal böyle iken, sırf halkımızın imanı sâyesinde sağlanan zafer, sonradan âdeta o imanı tahrib için psikolojik bir sermaye haline getirilmiştir. Tanzimatla aralanan kapıyı ardına kadar dayamaya niyetli bir kadroya münakaşa edilmez bir güç ve otorite sağlayabilmek için bâtıl batılılaşmanın emrine girmeyenlerin hizmetleri; kasden kalın bir nisyan perdesiyle örtülmüştür. Bunların başında da din adamlariyle mestüre analarımız gelmektedir.

Müslüman Türk Kadınının bu sahadaki hizmet ve faaliyetlerinin teşhis ve tespitinden önce, son derecede ehemmiyetli bir hususu bilhassa belirtmek istiyoruz.

İslâm itibarlı mevkiinden indirmek isteyen batıcı kalemşörler halâ devam eden propagandalarıyla, ideal bir hayat nizamı çizen bu yüce dini, kadını içtimâî hayatta geri plâna itmekle itham edegelmişlerdir. Ne yazık ki; fıkhın kadına müteallik kaideleri önünde tutunması imkânsız olan, bu serâpa yalan ve tezvir mahsûlü âid olmak üzere tarih içinde dilidir, ışığıdır ve yaşıyan hakikâtidir.

Türk'ü anlamamak için târihe göz yummak gerekir. Haksız hücumlar ve peşpâye iftiralar önünde Türk'ün vakur kalışı, şüphe yok ki, körlerin hakikât-ı eşyayı idrâk etmediklerini düşündüklerinden ve körlere acıdıklarındandır. Bu âsil davranış, o zelil iftiralara ne beliğ bir cevap oluyor?...»

Fakat herkesten Canpenellâ Piyer Loti ve pek az olan emsalleri gibi b'taraf olarak düşünmesi ve hareket etmesi beklenebilir mi?!... Elbetdeki hayır!... Gerçekten Türkler, Avrupa Kıt'ası'na ayak bastıkları andan itibaren bütün Hristiyanlık Âlemi'ni müşterek bir «Cihad-ı husûmet» halinde karşılarında bulmuşlardır. O kadarki; Üçüncü Padişah Sultan Birinci Murad otuzdan fazla birleşik Haçlı Ordusunu göğüslemek mecburiyetinde kalmıştır. Kayalara çarpan hırçın dalgalar gibi dağılıp parçalanarak yok olan bu düşman saldırışları, dinmez, tatmin olmaz bir kin ve taassubun eseriydi.

KAHRAMANLARI

Aynur Mesiroğlu

Yiğit Türk Milleti'ni harb sahasında mertce yenip yoketmenin imkânsızlığı belki bin defa ortaya çıkmıştı. Gerçekten tarihte Türkler'in altın çağı denilen Onaltıncı Asrın başında yani büyük hükümdar Kanuni Sultan Süleyman zamanında Fransa âdeta Türk himâyesine girmişti. Türk Donanması Nis'de demirlemiş, Fransız istiklâlinin bekciliğini yapıyordu. Amerika'da henüz keşfedilmiş yerlerin bile sahibi addedilen İspanya,**«Devlet-i Ebed Müddet»** gibi iddialı namlarla yadedilen devletimize haraç ödüyordu.

Bu hudutsuz kuvvet ve kudretimizi zaafa uğratan âmil, düşmanın «Kale içinden alınır!...» düsturu ile hareket etmiş olmasıdır. Gerçekten bu taktik ile hareket eden düşmanlarımız, müthiş bir kuvvet ve kudret kaynağı olan iman, ahlâk ve an'anelerimizi yıkmak için son derece sinsi, sabırlı ve devamlı bir faaliyet göstermişlerdir. Bu faaliyetler, Türk münevverinin, sanayileşerek maddî üstünlük elde eden Batı Âlemi karşısında şaşkın, aşağılık duygusuna kapılmış ve mukallid bir hüviyet iktisab etmesini doğurmuştur.

Bu yeni Türk tipinin zebûnu olduğu dehşet verici aşağılık duygusunun resmî ve şumüllü tezahürü **«Tanzimat Hareketi»**dir. Bu hareketin, Batının her türlü tesirine aralıkladığı kapı, kısa zamanda ardına kadar açılmış ve içeriye Müslüman Türk efkâr-ı umûmiyesinin en küçük ölçüde tasvibine mazhar olamamış bir alay sakat inanış ve davranış esas müşâhede edilen ve pek çoğu İslâm düşmanlarına sermaye olan fiilî hareketlerin hangilerinin İslâm'ın namına, hangilerinin ise rağmına olarak ortaya çıktığı da lâyıkı vechile belirtilememiştir.

Kısaca söylemek gerekirse İslâm, kadını iddia edildiği gibi gayri faal bir içtimâî mevkiye itmeyip bilâkis onu gerektiğinde -hattâ erkekten ziyade- faal kılmaktadır. Ancak kadına tanınan bu faaliyet sahasının onun yaradılışındaki husûsiyetlere istinad ettiği ve bu sahanın bu esas görüş altında hudutlandırıldığı muhakkaktır. Bu itibarla İslâm cemiyetinde kadın,**«gerektiği kadar»** faaldir. Bu **«gerektiği kadar»** tâbiri kadının vekar ve haysiyetini korumak ve yaradılışındaki tabiî temâyül imkânları zorlamadan, bozmadan cemiyetin istifadesini temin edecek bir tarzda nizamlayan ideal, bir ölçü ortaya koymaktadır. Bunun fiilî ispatından biri de, Türk Kurtuluş Savaşı'ndaki kadın faaliyetleridir. Ancak bu en yakın ve müşahhas İslâmî kadın faaliyet ve davranışlarını anlatmazdan önce İslâm'ın kadına atfettiği ehemmiyetle tanıdığı içtimaî faaliyet sahasının hudutlarını çizen fıkhî kaideler ve bu ideal kaideleri aksettiren fiilî misaller üzerinde durmak ve bunları bir nabze şerh ve izah eylemek istiyoruz :

Yıl 1912... Kadınlar, Balkan Harbi sırasında Kızılay için rozet takarak Taksim Meydanın yardım topluyorlar...

Gelecek Sayı:
İslamda KADIN

TARİHTEN FIKRALAR

BİZİ KİMLE BİLÜRDÜN?

Cihanı titreten Yavuz Sultan SelimHan tek şeyden titrerdi. **«ALLAH KORKUSU»** oturduğu tahtın nüfûzu ve sahibi bulunduğu devletin kudreti içinde yaptığı işleri ahret muhasebesini bir an unutmamıştı. Beş vakit namazda Hak huzurunda alnını secdeye koyduğu zaman seccadesi göz yaşlarıyla ıslanırdı. Bir şiirinde :

«Gözlerimden aktı deryâlar gibi yâşım benim
Dôstlar çok nesne gördü unmadık bâşım benim»

diyen bu hükümdar, son nefesini sefer sırasında çadır içinde teslim eden sayılı kumandanlardandı. Yeni bir sefere çıkmak üzere ordu ile Edirne'ye giderken doktorları dinlememiş, ata binmiş fakat Çorlu'ya yaklaşırken tamamen takattan düşmüştü. Muratlı'nın Sırt köyünde durdu. Talihin ibreti bir tesadüfüdür ki, bu köy, Selim Han'ın babası Sultan Beyazıt-ı Veli Hazretlerine kılıç çektiği yerdi...

21-22 Eylül Cuma gecesi durumu iyice ağırlaşmıştı. Baş ucunda sadık nedimi Hasan Can bulunuyordu. Bir ara gözlerini açan Yavuz nedimine :

— Hasan... bu ne haldür?... Hasan cevap verdi :

— Hünkârım Cenâb-ı Hak'la beraber olunacak zamandır.

Yavuz solgun yüzünde acı bir tebessümle :

— Çocuk... Sen beni bunca zamandur kiminle bilürdün?. Dedi. Ölmek üzere olduğunu bilen Yavuz nedimine Yâsin-i Şerif okumasını söylemiş ve beraberce tilâvete başlayarak bütün sûreyi. Tekrar başlamışlar «Selâmün kavlen min Rabbin Rahim» âyetine geldiklerinde, Koca Hünkâr ruhunu teslim etmişti.

DÜM...DÜM...

Fatih sefere çıkmak üzere hazırlığını yaparken, ordugâhta bir ilim meclisi toplamış davul ve kös sesleri arasında ilmi mübahaselerde bulunuyordu. Alimler «Ya eyyühe'l-lezine amenu aminu billahi ve resulihi vel-kitabil-lezi nezzele ala resulihi» ayeti üzerinde konuşuyorlardı. Allah'ın zaten iman etmiş olanlara (iman ediniz) şeklinde hitab buyurmasındaki mânayı inceliyorlar, bunu bir türlü izah edemiyorlardı. Padişah Ümmü Veled efendiye dönerek :

— Siz ne buyurursunuz Mevlânâ!... demişti.

Ümmü Veled şöyle cevap verdi :

— Ordunuz davul ve kös sesleri bu sualin cevabını kulaklara söyleyip dururken meselenin çözülmemiş bir tarafı kalmamıştır. Hünkârım!...

Bu cevap padişahı hayrete düşürmüş, nüktenin inceliğini birden bire kavrayamamıştı.

— Hocam dedi, anlayamadım. Biraz daha açıklar mısınız...

Ümmü Veled nükteyi izah ederek :

— Devlet'lü hünkârım dedi, davullar ve kös-i hakâniniz bu suâlin cevabını (düm...düm...) diye verip duruyor. Arapca olan (düm...düm...) kelimeleri (devam et, devam et) mânasına geldiğine göre bu âyetteki (âminû) da cemi sigası ile (imanda devam ediniz) demektir, yani «Allah'a Peygamberine iman edenler, bu imanınızda devam ediniz» demektir.

Ümmü Veled'in bu buluşu padişahın çok hoşuna gitmiş, gülmüşler ve mecliste bulunan ülema da Ümmü Veled'in kıymetini bir kere daha takdir etmişlerdi.

Sebil

ECEVİT'in İskandinav gezisi

1975 Aralık Ayı'nın en mühim haberlerinden biri de Ecevit'in İskandinav gezisi idi. Bilindiği gibi bu gezi Ecevit'in Başbakanlığı sırasında olacaktı. Fakat Başbakanlık vekâletini koalisyon ortağı M.S.P. Reisi u mûmîsine bırakması gerekirken bırakamadı. O sıralarda miğferli, postallı, asker kıyafetli, o güvercinli kıbrıs haritalı posterlerle (!.) dolmuş ların, otobüslerin arkaları donatılmış ve Ecevit **«Kıbrıs Fâtihi»** ünvânını almıştı. Daha sonra Zeki Müren'de basına yaptığı açıklamada, fu ar programlarıyla Egelilerin gönülle rini fethettiğini, kendisinin de **«Ege Fâtihi»** olduğunu söylemişti. **«Fe tih Ruhu»**nu duyar duymaz «Bu çağ dışı bir deyimdir» diye sual soran gazeteciyi tersyüz eden Ecevit'in **«Fâtih»** ünvânını nedense etrafındakiler çok beğendiler. «Sen Kıbrıs Fâtihisin artık, koalisyon ortağına lüzum yok! Tek başına iktidar seni bekliyor!» diye akıl da verince; bu sözde Kıbrıs Fâtihi, Koalisyonu yer ile yek san edip, CHP'li militanlara bütün cadde ve sokaklara **«erken seçim»** diye yazdırıp; «seçim» teraneleriyle ortalığı inletti. Türkiye bir hükümetsiz devre daha yaşadı. Ne yazık ki, «erken seçim» olmadan **«MİLLİYETÇİ CEPHE»** kuruldu ve muhalefette kalakaldı. İşte bu uzun nikâyenin sebep olduğu **«İskandinav Ülkeleri Gezisi»** şimdi gerçekleştirili yordu. Ecevit bu gezisinde hem ge ecek, çeşitli temaslarda bulunacak hem de **«Sosyalist Partiler Enternasyonalliği»ne âzâ olacaktı.** Böylece kökü dışarda bir enternasyonel'in Türkiye temsilcisi olacaktı. Yani, batının bu fikri taşıyan partilerinin Türkiye temsilcisi! Doğrusu bu kadar açık oluşu güzel! CHP zaten batıcılığın yayıcısı değil mi?. Onu tökeş[illegible] gâv[illegible]dinmiş bin yıl lık bir millete batılı bir veche vermek için gayret sarfeden bir partiydi. Şimdi bunu bizzat batılılara tescil ettirmek sevdasında. Ecevit bunu açıkça yapmak sûretiyle bir dürüstlük örneği veriyor. Kendini dobra dobra ilân ediyor. «İşte Ben Buyum!» diyor. Hele bakın nefislerine ne ölçüde güven gelmiş!.

Şimdi M.T.T.B.nin görüşlerinin yayıcısı **MİLLİ GENÇLİK** Mecmuasının Kasım-Aralık (8-9) sayısının batıcılığı ve her türlü yabancılaşmayı tenkid eden ve dönülmesi gereken yere de işaret eden başmakalesinden bir paragraf okuyalım:

«Evet, insanı kalbi ile kucaklayan bir MEDENİYETE sahiptik. Aynı asırlarda ise Avrupa sınıflı ictimâî yapısına derin ızdırapları ile inliyordu. (Bak: Bir îman Medeniyetinden Batılılaşmaya 1 - 11) Apayrı iki âlem iki dünya görüşü idi şark ile garp. İşte Tanzimat, hangi şartlar altında ve hangi safhalarda batının ilerlediği ve azmanlaştığına bakmadan bir milleti bürokrasi eliyle Batı «Medeniyetine» sokmanın adıdır. Bütün dramımız bundan sonra başlar. Cemaatçi - bütüncü cemiyetimizin bünyesine batının ezeli hastalığı «ferdiyetçilik» sokulur. Liberalizm ve onun: «Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler»i yalnız iktisadî bir tâbir değil aynı zamanda soyguncu, merhametsiz, ferdiyetçi batının arzularının formülüdür. Halbuki karşısındaki MEDENİYET'in insanları: «Attığınız her adımın gıdığınız her nefesin hesabını vereceksiniz.» «Allah katına kul hakkı ile gelmeyin.» mukaddes emirlerinin mes'uliyeti altında titrerdi. Onun için emperyalist olamadı.. Onun için asırlar sonra Yugoslav plânlamacıları «Hayret edilecek bir noktadadır, Osmanlı Devleti Yugoslavya'dan aldığı verginin bir buçuk misli yatırım yapmıştır ülkemize» diye Fransa'daki beynelmilel bir toplantıda söyleyeceklerdir. Olamazlardı. Çünkü o îmanın sahiplerinin gayesi Dünyayı sömürmek değil, Allah'ın adaletini yer yüzünde gerçekleştirmekti; «NİZAM-İ ÂLEM»di davaları... Fakat bir avuç yabancılaşmış münevver Batının gözleri kamaştırıcı teknik üstünlüğü karşısında îmanlarını kaybettiler. Namusu ile yaşamış bir insanın, eskiyanın lüks ve sefih hayatına özenerek ahlâkî faziletlerinden vaz geçmesine benziyordu bu... Ve ortaya bir sürü sahte kahraman çıktı... Kendi halkına % 10, yabancıya % 3 gümrük tanıyan 1838 İngiliz Ticaret anlaşmasına bastılar imzayı ve sonra aynı hakları batılıyım diyen her devlete verdiler. Böylece hayat kaynaklarımızı kuruttular. «Bundan böyle hiç kimseye adaletsiz muamele yapılmayacaktır» diyerek geçmişinin zulüm devirleri olduğunu ilânla geldi Tanzimat!. Ve sonra açıldı kapılar batı patenti taşıyan her şeye: Gel 1856 İslâhat Fermanı! Gel Arazi Kanunnamesi! Gel Efsunkâr Hürriyet! Gel Meşrutiyet! Gel Meclis! Gel Ferdiyetçi Batı Hukuku!. Artık «medenileşiyorduk» Direnen-

ler mi? Onlar yobazdı, gerici idi. Gık diyene **«Söyletmen vurun»** dediler. «Çağdaş uygarlık düzeyi» aşkına dar ağaçları kuruldu. Halkın sözcüsü ÛLEMAYI ipte sallandırdılar. Şehirleri topa tuttular ve sindirdiler halkı. Yabancılaşmış münevver gâlipti. İktisadî hayatta kadınlığa dek artık her şey gûya hürdü. Talan edilebilirdi bir medeniyet. Topraklarından insanına, vakıflarından âdetlerine kadar her şey batıya peşkeş çekildi. Sonra da yetişen nesilleri maarif sistemleriyle uyuttular, beyinlerini yıkadılar; batıcılığın emrine verdiler. Geçmiş karanlıktı onlar için. Padişahlar kendi keyiflerine bakmışlardı. 950 yıl Arap kültürü, dili ve adetleri altında ezilmiştik. Osmanlının zulmü altında esirdik. Kadınlar kafes arkalarında çürümüşler. Ama batılılaşmakla Türklüğümüzü bulduk ve kurtulduk... Vahşi idik. Medeni kanunu kabul ederek medenîleştik. Batı aksırsa biz de aksıracaktık. Çünkü onlar ne yaparlarsa doğrudur. Biz düşünemeyiz, ancak tercüme edebiliriz. 950 yılı harfi ile kelimeleri ile daha doğrusu ruhu ile reddettiğimize göre gelsin tercüme eserler... Her şey için batıdan tasdik arar olduk. «Aman batı bizim falan liderimiz hakkında «Ne büyük adam» de. Filân romancımızın eserini tercüme et ki. bizim ahmak halkımız kıymetini bilmedikleri bu adamların büyüklükleri hakkında kanaat sahibi olsun.

Ey batı! Nasıl sana benzeyiz mi? Bak şehirlerimizi bile yerle bir edip sana benzer binalarla donatıyoruz. Kılığımız, kıyafetimiz ve şarkılarımızda hep sen varsın!. Gençlerimiz caz müziği ile evleniyor, ölülerimiz, Mozart'ın ölüm marşı ile kalkıyor. Çelenk bile taşıyoruz mezara... Ne olur batı, artık bizi de kendinden kabul et. Ey Ortak Pazar ülkeleri! Bizi de aranıza alın!. Biz Tanzimattan beri Avrupalılaşalım diye çalışıyoruz. Bu AET son treni!. Bu treni kaçırırsak ne olur halimiz? Biz İslâm âleminin liderliğinden çoktan istifa ettik. Biz lider değil batının kuyruğu olmak istiyoruz!. Ne olur bize kıymet verin! Bu kompleksi solcusu da sağcısı da taşımıyor mu? Türkiye'de bir sol lider kendisini batının sevdiğini, partisini desteklediğini göstermek için Avrupa'dan parlementerler getirip afişe etmiyor mu? Yabancı dil bildiğini, tercümeler yaptığını, yardakçıları sık sık tekrarlamıyor mu? Avrupa'nın sol dergilerinde kendisi hakkında methedici yazılar gene yardakçıları tarafından yazdırılmıyor mu?

İşte mes'ele sağcısı ile solcusu ile batılılaşan bir memlekette kendi medeniyetinin sesi olabilmektir. Bu demek değildir ki; batının güzel buluşlarına gözlerimizi kapatalım. Bilâkis «Hikmet Mü'minin kayıp malıdır, nerede bulursa alır.» Biz batıyı ve batılılaşmayı yenebilmek için onlardan daha çok batıyı bilmek zorundayız. Biz îmanını kaybetmiş bir tavırla batıya yaklaşmıyoruz. Kulluk etmek için öğrenmiyoruz. Bilâkis kendi medeniyetimizle batı arasındaki farkları görmek için öğrenmek zorundayız. Ama aslolan insanın saadetidir, ihtiyaçların çoğalması değil... Bizi batılılaştırmak isteyen batıcılar da bir şahsiyet eksikliği görülmektedir. Vâkur ve asîl bir medeniyetin çocukları bu kadar zorlanamaz, Tarihi şahsiyetimizi neden inkâr edelim? Bizim mâzimizde emperyalizm lekeleri yok! Batı utansın kendinden!...»

«... Mes'ele batının zon uzantısı Amerika'nın 10-15 üssüne «hayır!» demekle bitmiyor. Mes'ele hücrelerimize kadar sinmiş Batılılışma Mikrobu'na karşı çıkmaktır. Mes'ele hastalığımızı kökten teşhis ile batının ruhumuz üstüne konmuş iki yüz yıllık manevi üslerine «hayır!» demektir.

Batıyı ve onun yerli temsilcileri bu teşhis ve hükümlerle ifâde eder. Baş Makale'nin mücerred ifadelerini delillendirmek istiyorsak gazetelerin «İskandinav Gezisi»yle alâkalı olarak verdikleri haberleri kısaca tetkik kâfidir!.

Sebil

HERŞEY HAK İÇİN
Haftalık tarafsız siyasî edebî, tarihî, gazete
Yıl: 1 Sayı: 1
BEŞ LİRA:
Sâhibi ve Yazıişleri Müdürü:
KADIR MISIROĞLU
Dizgi: Nidaş Matbaası
Baskı: Fazilet Matbaası
ABONE: Yıllık 200 T.L.
Altı aylık 100 T.L.
İLÂN: Santimi 30 T.L.
Vilâyet Hanı Kat: 2
Nu: 204 Tel: 26 38 96
İSTANBUL

سبيل
كل شئ للحق
جريدة اسبوعية، سياسية مستقلة، تاريخية ادبية
ص.ب: ٨٠٨ استانبول - تركيه

Sebil

Everything
For
Right (Hak)
P.O.B. 808
İSTANBUL
TURKEY

Phone: 26 38 96
Prise: 5 T.L.